

CRACO,
VIAE IOAN.
SANDECIVS
EXCVDEBAT.
MENSE AVGVSTO AN.
M.D.XXX.

IVNII IVVE

NALIS AQVINATIS
SATYRAE DECEM ET SEX,
AD IMITATIONEM ALDIS
NI EXEMPLARIS
EMENDATAE.

PRAETEREA NON MVLTQ PRIDEM CV-
rionis scholijs *margini appositis, nunc vero*
satyrae *cuilibet subnexis, illustratae. Quae*
uice brevis commētarij esse possunt.

HEXASTICHON AD STUDIOSVM
LECTOREM.

Vt confert, uicij purgatum carmen habere,
Cum doctis scholijs sic iuuat usq; legi.
Quo magis hunc moneo librū nunc esse legendū
Quod careat mendis, & niteat scholijs
Est tibi praeterea tanto hic magis autor amandus,
Quanto plus alijs antefendus erit.

M. Benedictus faciebat.

25. 2. 1920

pater noster

in

quali

Sosber

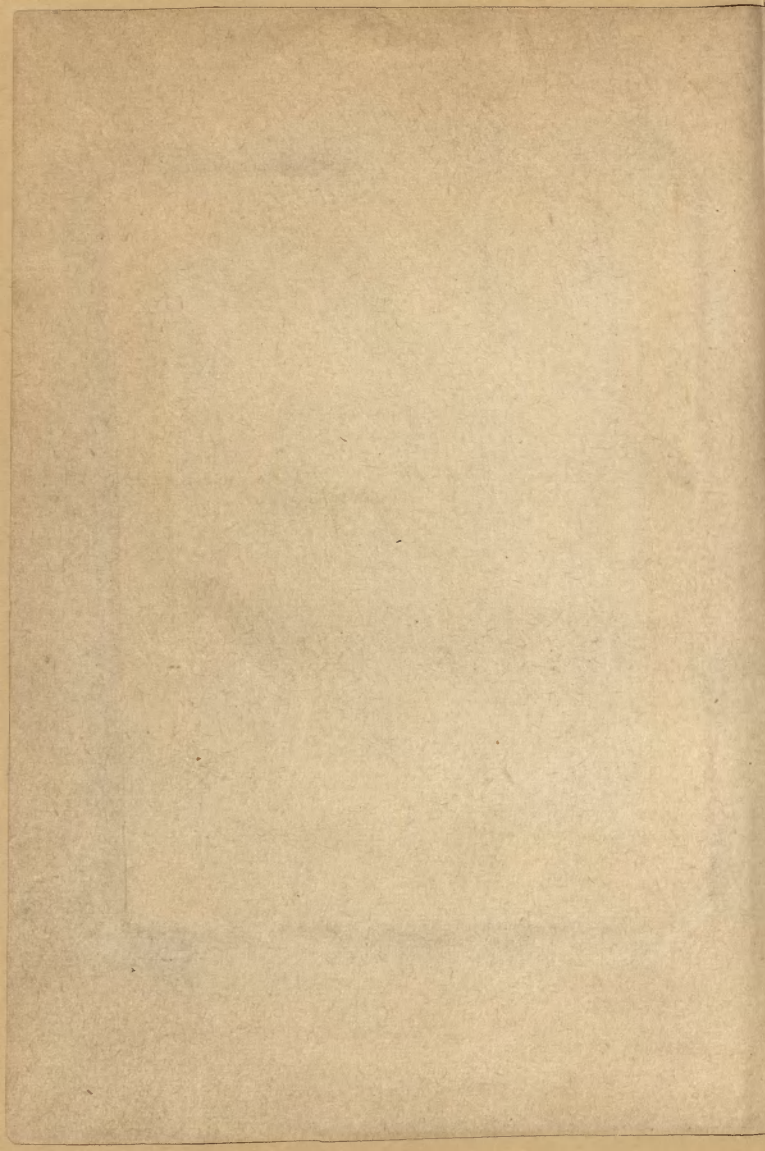
dupl

duplex est qualitas et comon
quia semper scilicet

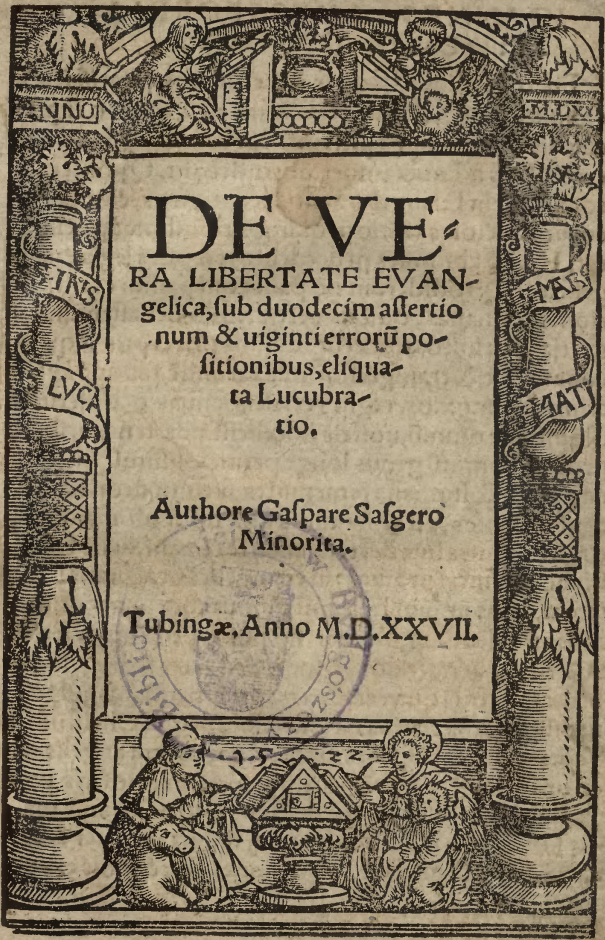

nr. 694

B 697 - B 701

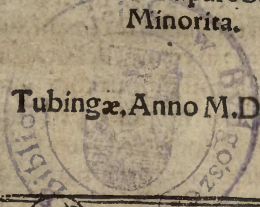
B 697

DE VE
 RA LIBERTATE EVAN-
 gelica, sub duodecim assertio-
 num & uiginti errorū po-
 sitionibus, eliqua-
 ta Lucubra-
 tio.

Authore Gaspare Sasgero
 Minorita.

Tubingæ, Anno M.D. XXVII.

2515-1920

IOANNES AMERSFORDIA-
nus Christiano lectori salutem.

Fuerunt olim, pie lector, inter Iudæos pharisaicæ factionis nonnulli, qui suas traditiunculas magno supercilio uenditantes, simplici plebi pro sacrosanctis dei decretis, suas adinventiones obtrudebant. Quos seruator noster in Euangelio acrius redarguens, cæcos, cæcorūq; ductores exitio proximos rectissime appellauit. His non absimiles procedente tempore legis euangelicæ sese prodiderunt non pauci, qui passim constitutiones humanas, quibus uel quæstus uel assentatiōis gratia plus iusto tribuerūt, diuinis præceptis æquare conati sunt, & transgressoribus earundē, tanquā lætali crimine obnoxios, regni cœlestis ianuas occluserunt. Nouissime emniū, nostris infœlicissimis temporibus, prodijt hominū genus longe perniciosissimū, qui diuina pariter & humana temerantes, sursum deorsūq; oīa confundentes, ad unū omnia oīm hominū mandata, constitutiones siue decreta, auferre conant, ut sic Christianos omnes (ut aiunt) in euangelicam asserant libertatem, quos uolunt hominū quibuscūq; præceptiunculis, ni cōsentiant, obligari non posse, postquam semel a Christo libertate donati sunt. Sed certe si diligentius intueamur quā quærat libertatem Christianū uulgus, luce meridiana clarius est, non esse eam quā Christus suis cōtulit, sed quā spiritus ille refuga, primū angelis desertoribus sibi adhærētibus, demū primis nostris progenitoribus persuasit, quāq; diuus Petrus uelamē malicię libertatem noīauit. Hi nanq; diuinas pariter & humanas leges negligunt, iugū omne subiectionis excu-

tere moliantur, & per cōmunem tumultum
cœlum terrę miscere conant. Non Christus
hoc docuit, nō Apostoli, aliq; ipsorū secta-
tores. Legimus in sacris literis fideles Chri-
stianos, propter Christū suarum possessio-
nū direptionem fuisse perpeffos, ipsos uero
de aliorū bonis egisse predā haud quaquā
legimus. Sed ut ad institutū redeam, ijs qui
alijs præsunt, debet suus honos, debet obe-
dientia, ordinationes eorū bonæ contemni
non debent. Si tamen fuerint pure humanæ
aut non pure diuinæ, diuinis decretis, quo
ad æqualem obligationem in conscientia,
æquiparari nō possunt. Satis sit quod trans-
gressores earundē temporali pœna plectan-
tur. Quam apte doceat hæc uenerandus
pater noster Salgerus, quæ sit uera Chri-
stianorū libertas, in hoc libello uidere po-
tes, qui mea sententia absq; offensione legi
potest. At caueas tu quisquis es Christiane
lector, ne ex eo mortiferū uirus exugas, quo
magis hominū uelis statuta contemnere,
cum inde potius tibi salutiferum pharmacū
pro tuæ conscientia quiete ac tranquillita-
te sumendū erat. Bene uale.

VERITAS. VINCIT.

A 2

PRAEFATIO AVTHORIS
De uera libertate Christiana
& Euangelica.

Ioan. 8.

ERVATOR NO-
ster sanctus & bñdi-
ctus Iudæis falso de
libertate a patriar-
cha Abraham cōtra
et agloriantibus, ue-
ram originalis liber-
tatis ostendit radicē
& caussam, dicens, Si

filium uos liberauerit uere liberi eritis.

Quo uerbo declarat, primo solū dei filiū
ex æterna sua genitura ueram fontalem &
perfectam habere libertatem, quæ libertas
regnum æterni patris est, cuius filius natu-
ralis & legitimus hæres est.

Secundo in uerbo, uos liberauerit, innuit
filium naturalē uelle fratres habere, nō qui-
dem naturales (hoc etenim impossibile est
in natura scilicet diuina plures esse filios na-
turales) adoptiuos autem, quos & liberare
& adoptare disposuit, ut sic sit ipse primoge-
nitus in multis fratribus.

Rom. 8

Duplex
libertas
uera scili-
cet & fal-
sa.

Tertio, In uerbo, uere, duo intelligentiæ
nostræ inculcat. Primū est, duplex libertas.
Vna uera, per uerbū, uere. Alia falsa aut um-
bratilis, sicuti umbra a re differt cuius um-

PRAEFATIO AVTHORIS

bra est. In umbra etenim non res ipsa sed rei imago quædam conspicitur.

Quarto, in uerbo adiecto. liberi eritis. quatuor implicanť desideratissima. Primũ est. Ab omni seruitute ereptio. Secundum. Libertatis filij Dei similitudo. Tertiũ. Regni eius participatio & communio. Quartum. Filij dei cohæreditas. 1. Ioan. 3

Itaq; breui uerbo prædicto, de uerbo pro deũte æterno quadruplex libertatis assignatur caussa. Prima efficiens, in uerbo. Si filius. Secunda materialis aut subiectiua, uos. Tertia, formalis siue exemplaris, quæ ad formalem reducitur, in uerbo. liberauerit. utiq; ad similitudinẽ naturalis suæ libertatis. Quarta finalis consummata in gloria beatitudo. In ea etenĩ sola, uere, hoc est perfecte & cõsummate liberi erunt, quos liberauerit filius.

Ex quibus omnibus infertur, quod uera perfecta & cõsummata libertas est uera beatitudo, aut in ea sola reperit. Vnde non mirum, quod omnes libertatem appetunt, in qua non modica beatitudinis est imago & scintilla. Ob quod omniũ una est uox. Rede at læta libertas, sicut oēs uolumus esse beati.

Etsi in tractatu alio examen nouarum doctrinarũ nuncupato, sub titulo de libertate Christiana, nonnulla de hac perstrinxerim

PRAEFATIO AVTHORIS

materia succinctus tamen ad ulteriora progredienda fui, quasi per transcennā ostendens materiam. Videt autē expediens ut parumper liberiorē indulgēā calamo progressum, eo potissimū, qđ libertatis appetitus nō minima modernæ seditōis radix est caussa.

Diuisio libri. Occurrunt autē circa materiam hanc solentius trutinandā tria. Horū primū est, in quo libertas Christiana uersatur. Secundū, per quid in præsenti consummat. Tertiū, a quibus eius regnū infestatur. Primū per decem assertiones elucidabitur. Secundū per duas Tertium clarescit uiginti erroribus eliminatis.

Q V O A D P R I M V M. A S S E R T I O P R I M A.

Quia libertas uera, res est cū generosa, tū gloriosa, ab omni eo quod eius obfuscat claritatē est defecanda, hęc sunt libertates umbram ueritatis habentes, re autē ipsa per diametrum ab ea disiunctæ. Earū ergo uarietas ne in æquiuioco operā & tempus ludamus, est industrie rimanda.

Prima libertas Sunt primo libertates nonnullæ a præsenti scrutatione selegandæ, harū prima est, a tēporalium grauaminū, utpote tributorū, pedagiorum, censuum, redituū &c, exactione.

DE VERA LIBER. EVANGE.

Hæc, quia pure temporalis est, non est præ-
sentis speculationis.

Secunda a corruptibilis carnis miseris, a
quibus nec dei filius in substantia nostræ car-
nis uoluit esse immunis. Nam in similitudi-
nem carnis peccati uenit, nostras tolerans
miserias, absq; peccato.

Secunda
libertas
Rom. 8

Tertia, a seruitute humana iure gentium in-
troducenda, quæ libertate priuat civili & posi-
tica, de qua Paulus seruus uocatus es, nō sit
tibi cure. Nam ut alibi ait. Nō est seruus, ne-
q; liber. Nam in Christo omnes unum, bo-
na etenim seruitus & bona libertas æqua lan-
ce appenduntur.

Tertia li-
bertas
1. Cor. 7
Gala. 3
Colos. 3

Quarta, a potestate coerciua. Nā & si per
peccatum introducenda sit, necessaria tamē est
stante hominū transgressione. Vnde Pau-
lus. Ois anima potestatibus sublimioribus
subdita sit. Nō enim est potestas, nisi a deo.
Vis autē non timere potestatem, fac bonum
& habebis laudem ex illa. Si autē feceris ma-
lum, time. Non enim sine causa gladiū por-
tat, Dei enim minister est uindex in iram ei
qui male agit. Ideoq; necessitate subiecti e-
stote, non solū propter iram, sed etiam pro-
pter conscientiam.

Quarta li-
bertas
Roma. 13

Quinta, ab oppressiōe tyrannica, q̄ sit coa-
ctiōe externa, hæc propter deū tolerāda est libertas

Quinta
libertas

DE VERA LIBERTATE

Tales etenim oppressores, executores sunt diuinæ sententiæ ad electorū suorum purgationē. Hoc tamen intelligat de his, quorum nō interest eorū cohercere tyrannidem. Secus de potestatibus sublimioribus, quibus propheta ait. Quærite iudiciū, subuenite oppresso, iudicate pupillo, defendite uiduam. Hæ libertates a Christiana & Evangelica libertate sunt extrariæ, & ob hoc prætergrediendæ.

ASSERTIO SECVNDA.

Libertates cōmunē Christianismū respiciētes oībus Christianis debent esse cōmunes.

Sexta libertas

Harū prima est a peccato originali, quæ causa demeritoria & radix est omniū seruitutū oppressiuarum & captiuitatum. Hæc quo ad rationem offensæ & diuinæ iræ aboletur in baptismo. Omnes etenim nascimur filij iræ. Verū per mediatorem reconciliati, per baptismum regeneramur ad uitam, ut simus membra eius. Nam nihil damnationis est his qui sunt in Christo Iesu.

Ephe. 2

Rom. 8

Septima libertas
Ioan. 8

Secunda, a peccato mortali actuali, de qua Saluator. Qui facit peccatū, seruus est peccati. Et qđ loquat de mortali peccato, patet per uerba, sequētia. Seruus autē nō manet in domo inæternū. Intelligit ergo de peccato qđ a domo dei excludit. Hanc libertatē uerus

EVANGELICA.

& iuuus Christianismus necessario requirit:

Octauali
bertas

Tertia, a coactione interna liberi arbitrii. Quod absolute loquendo a nemine potest cogi in eliciendo actum sibi propriū. Vnde quantūlibet impellatur ad peccatum mortale, priuatiue per subtractionem gratiæ, aut positiue per impulsū fomitis, aut externū incitatiuū, semper dicitur libere in malū consentire, & per consequens iustam damnationis incurrere sententiam.

Quarta a seruitute legis mosaicæ potissimū quoad cærimonialia & iudicialia. Nam moralia legis mosaicæ spectant ad legem naturalem & diuinam. Pro hac libertate mirū in modū certauit sanctus Paulus in epistolis suis & prædicationibus, signanter in ea quæ ad Galathas scribitur, cōtra pseudapostolos qui in mosaicis traditionibus hærebāt pertinacissime, quia enim figurales erāt mysteriorū gratiæ & promissionū Christi, tanquā umbræ cessare debebant adueniente ueritate. Vnde prædicator gentiū, gentibus libertatem ab hoc onere graui & importabili euangelizabat, constanter obiurgans & reuincens omnes cōtrarij assertores. Vnde & Petro oppositum simulanti in faciē resistit. Hæc in Epistola ad Galathas, infirma elementa & egena uocat, De his ad Colos-

Nona ser
uitus

Heb. 10

Gala. 2

Colo. 2

DE VERA LIBERTATE

senses ait. Nemo uos iudicet in cibo aut potu, aut in parte diei festi, aut neomeniæ, aut sabbatorū quæ sunt umbra futurorū.

decima
libertas

Quinta, & a Christo & scriptura sacra principaliter intenta est libertas spiritus nostri ad diuina, de hac profusius infra.

ASSERTIO TERTIA.

Primus noster parens secundū carnē, libertates habuit nōnullas in statu suæ innocentiae per præuaricationē sibi ablatas, & nunquā humano generi restitutas, Christo homine & eius gloriosa matre demptis.

XI. liber
tas.
Rom. 7

Harū prima fuit, a fomite, siue ut Apostolus uocat, a lege membrorū. Fuit etenī natura humana in primis parētibus ab omni inordinatione immunis, & hoc per iustitiam originalē, donū uidelicet diuinitus eis datū, quo perfecta quies & tranquillitas omniū uiriū in hominē erat sicuti in organo omnibus cannulis optime cōsonantibus. Hęc irretractabiliter nobis in hæreditate peccati originalis nostris parentibus succedētibus est sublata.

XII. liber
tas.

Secunda, a peccato etiam ueniali. Cū enim in primo homine mira harmonia oīa membra & oēs uires consonarent spiritui, & spiritus hominis spiritui diuino, nullū erat peccatum uel minimū. Hęc simili modo nobis

EVANGELICA.

est sublata, peccamus enim uenialiter uolentes nolentes. Vnde Paulus. Nō quod uolo bonū hoc ago, sed quod odio malū illud facio. Video enim aliā legē in membris meis repugnantē legi mentis meæ, & captiuitatē me in lege peccati. De hoc Beatus Ioannes. Si dixerimus, quia peccatū non habemus,

Roma. 7.

1. Ioan. 1

XIII. libertas

Tertia, a cōscientia remordente, quia enim nullū habuit peccatū uel minimum, conscientiam habuit quietissimā. Hanc tam tranquillā, quia nō sumus sine peccato, possidere non possumus. Cotidie tamen eam expugnamus confessione. Si enim confessi fuimus peccata nostra, fidelis est & iustus ut remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate.

1. Ioan. 1

Quarta, ab omni retardatiuo eleuationis & sursumactionis mentalis in Deū. Neque enī pondere corporis premebatur, nec externo quopiā pellectiūo prepediebatur, quin summa libertate, puro uiatori possibili, citra uisionem glorię, in Deū ferretur, ipsum & in se ipso & in suis effectiōibus contemplans & degustans. Hęc in tanta agilitate nobis est sublata. Corpus etenim quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimat terrena in habitatio sensum multā cogitantem.

XIII. libertas

Sapient. 9

DE VERA LIBERTATE

Supersunt sex libertates de quibus solers est faciendū scrutiniū, uero & uiuo Christiano conueniant, an non. Prima est, ab obligatione legis diuinæ. Secunda, a conscientia remordente de peccato mortali præterito. Tertia, a lege humana. Quarta, ab obligatione legis humanæ in conscientia. Quinta, a lege uolūtariæ assumpta, cuiusmodi est uotum. Sexta, a superioritate.

ASSERTIO QVARTA

de lege diuina.

XV. libertas Nunquā creatura intellectualis tanta libertate a Deo est ditata, ut esset ab omni legis diuinæ obligatione exempta, etiam præter legem æternam iustissimam, qua creatura intellectualis tenetur Deum colere, & eius subijci maiestati. Nam ut de humana natura assertionem prosequar, Deus primis parentibus in statu innocentiae legem poenalem & cohertiuam præfixit obseruandā dicens. De ligno scientiæ boni & mali ne comedas. In quacunq; hora comederis ex eo, morte morieris. Ex quo consequitur, quod uoluntas creata obliquabilis, esse non debet sine regula æqua, iusta, & inobliquabili, cuiusmodi est uoluntas diuina rectissima, quæ nobis innotescit per præcepta, prohibitiōes & regula, consilia & inspirationes. Cui omnis uolun-

deus pro
toplastis
legē poē
nalē et co
herciuā
præfixit.
Gen. 2
Volūtas
creata ob
liquabi
lis indi
get lege
& regula,

EVANGELICA.

tas creata conformari debet, ad hoc, ut re-
cta & iusta sit, alioqui iniqua potiretur liber-
tate. Cū enim a recto deuiare possit, nisi ha-
beret regulam dirigentem, nec obliquitatē
cognosceret, nec deuitaret. Vnde Aposto-
lus, per legem, scilicet propalatam, cognitio
peccati. Per eam autē obseruatam, eiusdē de-
uitatio. Apostolus etenī in hoc uerbo, unā
solam causam euulgatæ legis exprimit suo
proposito quadrantem, cū alia sit potior &
principaliter intēta, uidelicet rectificatio &
conformatio uoluntatis creatæ ad uoluntā-
tem diuinā ut inobliquabilem regulam.

ASSERTIO QUINTA

de conscientia quo ad peccata.

Conscientia remordens hominem de pec-
cato cōmisso, nunquam sine gratia Christi
mediatoris & reconciliatoris remediabitur
& ad pacem reducetur. Nimirū, cum ipse so-
lus sit mediator dei & hominū, in quo habe-
mus redemptionem & remissionē peccato-
rū, quia in ipso cōplacuit omnem plenitudi-
nem inhabitare, & per eū reconciliari omnia
in ipsum, pacificans per sanguinem crucis
eius, siue quæ in terris, siue quæ in coelis sunt
Cuius uirtutem & efficaciam duplici conse-
quimur medio, ex parte quidē dei per grati-
am, Nam per gratiam credimus saluari. Ex

Rom. 3

XVI. li-
bertas

1. Timo. 2
Colo. 1

DE VERA LIBERTATE

Act. 15 parte autē nostra, per fidē, cui specialiter ad-
Roma. 5 scribit iustificatio, pro eo quod fundamentū sa-
 lutis est. Vnde Paulus, Iustificati ex fide, pa-
 cē habeamus ad deū per dominū nostrū Ie-
 sum Christū, per quē habemus accessum p-
 fidem in gratiā istam, in qua stamus & glo-
 riamur in spe gloriæ filiorū dei. Vtrunq; cō-
Ephe. 2 plectitur idem Apostolus ad Ephesios, di-
 cens. Gratia saluati estis per fidem.

Diuersio Itaq; diuersis, nō aduersis, iustificatio ad-
adscribit Primo, gratiæ diuinæ increatæ, quæ scribitur:
prima uo- est uoluntas dei bona & beneplacens, tan-
luntati di- quam fontali oīs boni principio effectiuo.
uinæ. Secūdo dono gratiæ, quæ cōmuni Theo-

Dono logorū sententia ponit ornatus deiformis
gratiæ. in aīa, quo anima per spiritū sanctū dedica-
Gratia tur, illustrat, & dignificat, ut sit habitaculum
quid sit & templū diuinitatis. Est equidē lumen quod
 dam ab increata luce manans, & ineffabili-
 ter animā pulchrificans, nec nō in diuinam
 similitudinē adducens. De utraq; gratia ue-
 rificantur sacræ scripturæ dicta, quod per gra-
 tiam saluamur & iustificamur.

Fidei. Tertio, fidei tanquā salutis exordio, quo
 ad cognitiuam uirtutem ut dictum est.

Nomini Quarto, nomini domini nostri Iesu Chri-
Christi. sti, tanquā iustificationis impetratori & re-
1. Cor. 6 conciliatōis mediatori. Vnde Paulus, ablu-
 ti estis, sanctificati estis, & iustificati estis in

EVANGELICA.

nomine domini nostri Iesu Christi.

Quinto, spiritui sancto, cuius salutis nostræ opera appropriant. Ideo Paulus post uerba modo recitata iustificati estis in nomine domini nostri Iesu Christi, subdit, & in spiritu dei nostri.

Spiritus
sancto

Sexto, operibus dicente Iacobo. Abrahamæ nomine ex operibus iustificatus est, intelligat ostēsiue & cōsumatiue. Vnde subdit. uides, quoniā fides cooperabat operibus illius, & ex operibus fides consummata est, & infra, Videtis quoniā ex operibus iustificatur homo & nō ex fide tantū. Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est, ita fides mortua est sine operibus, iustificatio etenim uitam præstat, quæ manifestatur per opera.

Operibus
Iacobi. 2

Cæterū adepta per iustificationē dei gratia, & expulso peccato ab anima, nō statim conscientia fit serena & pacata, ad cuius serenationem super oīa imploranda est diuina gratia. Christo etenim imperante uentis & mari feruenti fit tranquillitas magna.

Iustifica-
tio mani-
festat per
opera.

Mat. 8

Quatuor

Secundario nihilominus quatuor exercitia mirum in modū hanc promouent serenationē & tranquillitatem.

exercitia
pro moti-
ua trāqui-

Horū primū est exercitiū fidei in promissa diuina. Etenim cum deus in utroq; instru-

litatis cō-
scientie fit
dei uideli-
cet,

DE VERA LIBERTATE

iniquo
obno
mento uere contritis promiserit peccatorū
remissionem in nouo potissimum, cognito
hoc per lumen fidei, debet cōscientia firmiter
in promissis tam certissimis hærere, & ne
quaquā uacillare. Audit equidē deum, per
Eze. 18 Ezechielem dicentem. Si impius egerit pœ
& 33 nitentiam ab omnibus peccatis suis quę o-
peratus est, & custodierit omnia præcepta
mea, & fecerit iudiciū & iustitiam, uita uiuet
& non morietur. Omniū iniquitatum eius
quas operatus est, non recordabor. Cæterū
nouum testamentum promissis his, tum in
Euangelijs, tū in apostolorum Epistolis, est
refertissimū. Verū ubi fides modica, pusilla
erit & adhæsiō, & ex continenti pusilla sere-
nitas inde originata.

Spei

Secundū est exercitiū spei in opulentissi-
mam Christi passionem, ad hoc siquidē ue-
nit dei filius in carnem passibilem, ut per pas-
sionem suam & preciosi sanguinis effusionē
mundaret nos ab omni inquinamento car-
nis & spiritus, quod nullibi nō testatur scri-

Esa. 53

ptura. Esaias dicit. ipse uulneratus est pro-
pter iniquitates nostras, attritus est pro-

Ioan. 1

pter scelera nostra. Sanctus Ioannes Bapti-
sta. Ecce agnus dei qui tollit peccata mundi

2. Thes. 2

Paulus. Dominus noster Iesus Christus di-
lexit nos, & dedit consolationem æternam

EVANGELICA.

& spem bonam in gratia. Iohannes in Canonica. Si quis peccauerit aduocatum habemus apud patrem Iesum Christum iustum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Non pro nostris aut tantum, sed etiam pro totius mundi. Sanctus Petrus. Christus peccata nostra pertulit in corpore suo super lignum, ut peccatis mortui iustitiam uiuamus. His omnibus & similibus, quibus scriptura pregnantissima est, roborari spes debet, certo fides peccata sua per Christi passionem abolita quo ad culpam & poenam, culpae mortali quadrantem, cuiusmodi est poena aeterna. Cum hoc tamen stare potest obligatio ad satisfactionem temporalem, de qua in alio tractabit. Tractatu de missae sacrificio & purgatorio. Sufficit conscientiae, ad hoc ut serena sit, firmiter sperare offensam dei esse abolitam.

Tertium. Charitatis nostrae feruor in exuberantissimam Dei in nos charitatem. Quae fit ut spiritus noster coniunctus spiritui diuino, & unus cum ipso effectus, summa ad ipsum feratur fiducia, nedum de peccatorum plena remissione, uerum quoque de perpetuo & indissolubili contubernio mutuo. Vnde Iohannes in canonica sua. Deus charitas est, & qui manet in charitate, in deo manet, & De-

DE VERA LIBERTATE

Rom. 8 us in eo. In hoc perfecta est charitas dei nobiscū ut fiduciā habeamus in die iudicij. De indissolubili cōtubernio loquit̃ Paulus. Quis (inquiens) nos separabit a charitate Christi. Et infra. Certus sū qđ nulla creatura poterit nos separare a charitate dei, quæ est in Christo Iesu domino nostro. Ex quibus Iuxta qñ consequit̃, quod secundū quantitatem charitatē cha ritatis mensurabit̃ quantitas fiduciæ & firmitatis mensura ti & quantitas serenationis & pacationis tur quā conscientię. Nam charitas omnia credit, omnia sperat. titas fi- dei.

1. Cor. 13. Quartum. Sacramentalis confessio & ab
Cōfessio solutio, quæ cum fundetur in certissimam &
Mat. 20 infallibilem Dei promissionem. Quorū remiseritis peccata remittuntur eis. sufficiens est, firmiter credita, quietare conscientia de peccatis cōmissis, quod facta confessione & absolutione bona fide, remissa sint & abolita, quo ad offensam & pœnam offensæ quadrantem, ut sic dici possit a culpa & pœnali ber. Et quia remediū hoc tam tutum & certum est, non parui æstimandū est, quin toto annisu complectendū, & ad ipsum post lapsum sitibundo affectu properandum sicut ceruus ad fontem aquarum, ut peccator hauriat de fonte hoc, aquas remissionis in

EVANGELICA.

gaudio. Fons etenim saluatoris est, & per tō
sequens salutis.

ASSERTIO SEXTA

de lege humana.

Leges humanæ sunt necessariae, nō quidē
per se & directe, sed quodāmodo indirecte
& per accidens, propter quinque rationes.

Prima, Ad transgressionū commissarum
punitiones, lex equidem noua mitissima est
& pœnas transgressoribus temporaliter in-
fligendas non taxat, quia lex est amoris, qui
ultroneus constituta custodit. Nihilomi-
nus multiplicatis transgressoribus, ob refri-
geratam charitatem, expediebat reipublicæ
punitiuas euulgare leges, quæ hoc ipso iu-
stæ sunt, quia pro lege diuina, saltem forin-
secus obseruanda, sunt constitutæ.

Secunda. Ad transgressiones futuras ar-
cendas, ex eadem radice & causa, ut quos ti-
mor dei non arcet a uetitis compescat rigor
constitutæ legis.

Tertia. Ad pacem cōmunem inter fideles
conseruandā, qua in terris dulcius & foelici-
us nihil. Quæ stante maxima peruersorum
numerofitate, quia stultorū infinitus est nu-
merus, conseruari sine pœnalibus & coher-
ciuis legibus non potest.

XVII. li.

bertas

leges hu-

manæ ne-

cessariæ

sunt.

Prima

ratio.

Eccle. 8

DE VERA LIBERTATE

Matt. 19
Manda-
ta dei sūt
regulę ge-
nerales
iustitię

Quarta. Ad simplicium directionē. Nam etsi leges diuinę secundū intentionem legislatoris obseruatę, sufficientes sunt ad salutē æternam consequendā, iuxta illud. Si uis ad uitam ingredi, serua mandata. Sunt tamen regulę generales iustitię & sanctitatis, ex quibus non quiuis in omnibus casibus particularibus seipsum potest resolvere, cū simplicium maior quā eruditorū sit numerus. Vnde exigitur particularis in singulis casibus, quantū possibile est, interpretatio, facta per eos qui ampliori sapientię & prudentię, necnon diuinę gratię dotati sunt munere, ad dirigendū simpliciu pedes in uiam pacis. Ex quo inferitur.

Corolla-
rium pri-
mum

Primo. Quod leges quantūlibet per hominē promulgatę, quę ex lege diuina, tanquā ex scaturigine manant, sicut conclusio ex præmissis, non sunt pure humanę.

Secundū

Secundo. Quod leges per homines cōstitutę, ad puriorem diuinę legis obseruantiam per se ordinatę, non sunt pure humanę. Sicut ea quę sunt ad finem, naturam finis sortiuntur, & ab eo bonitatem contrahunt.

Tertio. Omnes leges a quibuscūq; euulgatę, a malo retrahentes, & ad bonū promouentes, a bono principio emanasse sunt iudicandę. Quia bonus effectus, in bonam re-

EVANGELICA.

duci debet caussam. Neq; enim arbor mala, **Matt. 7**
 fructus bonos potest facere.

Quarto. Nulla taliū legum censerī debet
 traditio humana, a scriptura diuina reproba
 ta. Quin omnes præfatas lex diuina in usum
 & adminiculum sibi uendicat.

Quinto. Constituendarū legum caussa est
 præparatio ad bonū, saltem remota. Cum
 enim renunciatur impietati, asciscitur uir
 tus, etiam paulatim homo asuescit ad melio
 ra, coaptatq; ad spiritus sancti unctiōē. Nā
 & deus de cōmuni lege idoneitatem ad gra
 tiam suscipiendam expetit in homine.

Infertur ex dictis, quod auctoritates diui
 næ scripturæ cōtra traditiōes humanas pro
 duci solite, nullā dictarū constitutionū, quā
 tumlibet in diuinis uoluminibus nō expref
 sarū, expungunt. Exterminant etenim repu
 gnantia non consonantia, nisi supersticiosæ
 obseruarentur, aut quapiam mala circūstan
 tia deprauarent. Verū hoc est legibus ipsis
 per accidens. Igitur ad sensum præfatū oēs
 auctoritates huiusmodi scripturæ diuinæ
 sunt interpretandæ.

Cōsecta
 riū.

Harū prima, quæ potissimum uentilatur
 est in Matthæo. Nō quod intrat in os coin
 quinat hominē. Ex qua plurimæ cōtra con
 stituciones humanas illationes & cōclusio
 nes. **Prima au
 toritas.
 Mat. 25**

DE VERA LIBERTATE

Causa
uerbi sal-
uatoris

ciuilis ur-
banitas

nes falsæ eliciunt. Contra ieiuniū, contra Ec-
clesiasticas & oēs monasticas constitutiōes
quantūuis bonas & minime supersticiosas.
Contra oēs doctrinas & usus in ciborū dif-
ferentia. Contra totū monasticum institutū
& uniuersaliter contra omnia in scriptura di-
uina nō expressa. Sed pondera chare lector
circumstātijs uerbi præfati, & dicendi caus-
sas. Causa fuit temerariū scribarum & pha-
risæorum iudiciū, quo contra charitatem iu-
dicabant discipulos de transgressione tradi-
tionis seniorum tanquam de graui crimine.
Sed & ipsum magistrū tanquā transgressio-
nis dissimulatorem. Constitutio proinde in
se considerata non erat moralis, sed quædā
ciuilis urbanitas, utpote manuū lotio ante
refectionem, unde obseruata uel non obser-
uata nihil faciebat ad bonitatem moris, nec
tamen eā saluator in seipsam reprobauit, sed
supersticiosam eius obseruantiam. Tum ex
falsa opinione, nā putabant cibum per hoc
fieri immundū, & ipsum cibū immundum
cōestum, cōtaminare animā peccato. Tū
ob indiscretū & peruersum zelū. Magis enī
pro hac & similiū traditionum obseruantia
zelabant, quam pro obseruantia legis diui-
næ. Immo legē diuinā propter eas faciebant
irritā. Ad hos eorū errores supersticiōes, re

EVANGELICA.

meraria iudicia, & p̄sumptiōes cōfutandas, saluator p̄cfatū protulit uerbū, & tales eneruauit traditiōes. Vnde ad constitutiones p̄as, rationabiles, proficuas & salubres cōuellendas, adduci possunt minime. Idem dicendum de alijs diuinæ scripturæ locis, quæ ad hoc propositum adducunt̄ persudendū.

Sunt itaq; leges pure humanæ. Primo, q̄ leges p̄ nullo p̄fatorū modorum legi adminiculantur diuinæ, sed sunt quædam urbanitæ inter homines pro honestate ciuili cōstitutæ, uel ad finem pure temporalem ordinatæ per se & directæ.

Secundo, Quæ per se oppugnant leges diuinas & earū continentia atq; uirtutem, has saluator exterminari & damnari iussit. De quibus ait. Irritum fecistis mandatū dei p̄pter traditiones uestras. Mat. 15

Tertio, Quæ etsi per se bonæ sunt & utiles, in eo tamen casu quo legem oppugnant diuinam per accidens, non essent obseruandæ, & libertas Euangelica eas decerneret postergandas, nō tamen uniuersaliter & radicitus conuellendas.

Quia igitur leges humanæ æque directiue Gene. 8 atq; coerciue p̄fatis ex caussis, stante hominum ad malū pronitate, necessariæ sunt,

DE VERA LIBERTATE

nequaquã libertas Christiana eas explodit, quin in adminiculũ, ne in abusum uergat, affumit. Neq; enim quippiam, tum a malo retrahens, tũ ad bonũ promouens extundit.

ASSERTIO SEPTIMA DE obligatõe legis humanæ in cõscientia.

Decima
oçtaua li
bertas

Huius materiæ pertractio odiosa est plurimũ. Duæ etenim opiniones circa eam reuerfantur ex diametro pugnantes. Nã quidam affirmant constitutiones humanas, ecclesiasticas signanter, sub pœna æterna obligatorias. Alij omnes penitus constitutiões tales floccipendunt, asserentes nullũ hominem posse uel minimũ statutulũ in hominẽ decernere Christianũ, ipso non consentiente. En duo extrema, quis inter hos scopulos tutus incedet? Si scopuli hi torrentiũ inclinarentur filijs Israel, per eos pateret processus. Quo igitur pacto intricatus hic dissoluetur nodus sine utriusq; partis læsura? In medio equidem laqueorũ perambulandũ est. Attamen diuina implorata ueritate solers adhibendum est studiũ, eo presertim quod libertas hæc cõscientiæ siue libertatis huius appetitus in humanis institutis, non minimũ modernę seditiõnis præstitit incentiuũ. Placet aut inquisitiua magis quã diffinitiuã uel assertiua procedere uia, ne temere præcipitetur sententia.

Placet
magis
uia inqui

EVANGELICA.

Siquidem cū eandem materiā in alio scri-
 pto, scrutiniū scripturarū nuncupato, cona-
 tu decimo, indagine decimoctaua uel acu-
 tetigerim, nō omnes sensum meū æqua ap-
 penderunt lance, zelū pro constitutionibus
 humanis prætendentes, sed utinam secun-
 dū scientiam, quorū, sicut & contrariæ par-
 tis, libranda sunt motiua. Et quidem circa le-
 ges pure humanas, de quibus assertionē præ-
 cedenti est dictū, nō apparet difficultas. Ta-
 les nanq; non ordinantur ad finem superna-
 turalem, sed ad politicam, uel æconomicam
 uitam. Porro quo ad legem diuinā proprie
 dictam, & ea quæ necessaria cōsequentia se-
 quuntur ex ea, simili modo nō controuertitur
 cū liquidum sit ea ligare in conscientia. Certe
 rū de medijs agitur cōtrouersia de his uide-
 licet, quæ non sunt puræ de lege diuina, nec
 pure de lege humana utpote quia partici-
 pant quippiam de utraq;.

sitiua
quā diffi-
nitiua p-
cedere

Animad-
uertere sco-
pū huius
librū

Ciuilia in-
stituta

Præcepta

Vt autem ad particularia descendamus,
 De primo genere sunt omnia instituta ciui-
 lia, politicam uitam cōcernentia, sunt impe-
 rialia uel municipalia in nullo salutem æter-
 nam animæ per se concernentia, horū trans-
 gressioni per se debetur pœna temporalis,
 sicuti & temporalia sunt.

De secundo genere sunt præcepta decalo decalogi

DE VERA LIBERTATE

- Mat. 22** quæ saluator ad duo reduxit, scilicet, Dili-
Lu. 10 ges dominū deū tuū ex toto corde tuo &c.
 & proximū tuum sicut teipsum. Vnde sub-
 dit, in his duobus mandatis oīs lex pendet
 & Prophetæ. Sunt & de eodē oīa quæ neces-
 sario ex his inferunt, ut cōclusiones particu-
 lares ex principijs. Verbi gratia. Constituta
 nota exē est lex, ut in cōtractibus nullus pximū frau-
 plū de cō det de medio iusti precij. Claret, qd non est
 tractibus lex pure humana, nec mixta ex humana &
 diuina, sed pure diuina. Quia cōclusio neces-
Mat. 7 sario sequens ex præcepto diliges proximū
 sicut teipsum. Et ut saluator. Omnia quæ uul-
 ris ut faciant uobis hoīes, & uos facite illis.
 Equidem in cōtractibus nullus fraudari nō
 tabiliter de iusto precio uult, eadē ergo men-
 sura metiri debet proximo.
- Cōstitu-** De tertio genere sunt cōstitutiōes ecclesia-
tiōes Ec- sticæ, quæ etsi nō necessaria cōsequentia ex
clesiasti- lege inferunt diuina, habent tamen in ea ra-
cq̃ ut ieu- dicem, uel ad eam purius obseruandam or-
niū &c. dinantur. Cuiusmodi est constitutio de ieu-
 nio ecclesiastico. Nam nō est proprie de de-
 creto legis diuinæ, nec pure de cōstitutione
 humana sola, sed aliquid participat de utro-
Mat. 4 q̃. Equidē radicem in Euangelio habet ex
 Christi exēplo, eiusq̃ doctrina. Docet equi-
 dē ieiunium a deo patre remunerandū, dū

EVANGELICA.

ait. Cum autē ieiunas, unge caput tuū & faci
em tuā laua, & pater tuus qui uidet in absco
dito reddet tibi. Prædicitq; discipulos suos
ieiunatuos dicens. Cū auferet ab eis spon
sus tunc ieiunabunt. In primitiua quoq; ec
clesia ieiunauerunt, nec solū radicem in euan
gelio habet, sed & ad edomandā carnem &
spīritū ad æterna subleuandum ordinatur.
Neq; enim ieiuniū, quæuis moderata absti
nentia est, uerū species illius abstinentiæ cō
munis est per additionē differentiæ. quo ad
artitudinem abstinentiæ, ut sic ieiuniū sit ar
cta abstinentia, non ad corporis sanitatem,
non ad uitā policitam, sed ad beatitudinem
æternā facilius obtinēdā ex se ordinata, per
carnis crucifixionē & ueteris Adæ lasciuī &
lubrici mortificationem. Sicq; quo ad radi
cem & ultimū finem per se in ieiunio inten
tum Euangelio quadrat optime. Cæterum
ecclesia circa illud determinauit tempus &
modū, ciborūq; qualitatem.

Mat. 6

Mat. 9
Ecclesia
primiti
ua ieiuna
uit.

Ieiuniū es
se debet
arcta ab
stinentia

DE HIS INSTITVTIS MEDIVM tenentibus, Sit prima indago.

Ecclesia auctoritatē accepit a Christo sa
lubria condendi instituta, diuinum cultum auctori
ad dei gloriā promouentia, communionē, tatem ha

Ecclesia
auctori
tatem ha

DE VERA LIBERTATE

bet con- pacem, & fideiū concordiam conseruantia
dendi sta & procurantia, ex charitate dei & proximi
tuta, manantia, & ad eam fouendā & exaugendā
excitantia, & uniuersaliter quomodolibet
ad bonū ecclesiæ & fideiū prouidendū, cō-
seruandum & confouendū ordinata, modo
in seipsis nullā contineant iniquitatem uel
impietatem, aut contra diuinam scripturā
repugnantiam. Hæc potestas ex alia manat
potestate, uidelicet regiminis. Equidem ec-
clesiæ regimen expetit salubrem subditorū
Regimē directionem, nihilominus & discretam co-
ecclesiæ hertionē. Ad quæ plurimū discreta admini-
expetit culant instituta particularia. Habemus qui-
discretā dem saluberrima instituta Euangelica. Ve-
cohortio rū generales regulæ sunt, pro quarū fructuo-
nem sub dita administratione plures expetuntur inter
ditorū pretatiōes particulares, paruulis potissimū
& minus institutis, quorū cumulatio est nu-
merus. Sic sanctus Paulus rectores ecclesiæ
Act. 20 exhortat dicens. Attendite uobis & uniuers-
o gregi, in quo uos spiritus sanctus posuit
Episcopos regere ecclesiam dei, quā acquisi-
uit sanguine suo. Cū ergo inferiores obedi-
nil refert re superioribus debeant, nil refert, uiua uo-
uiua uo- ce aliquod impere bonum, aut constitutio
ce uel scri ne scripta. Ad hoc facit sapientis dictum in
pto im- persona æternæ sapientiæ, Per me reges re-
perare.

EVANGELICA.

gnant, & conditores legū iusta decernunt. Pro. 8.
Alibi quoq; Audi fili mi disciplinam patris Prouer. 8.
tui, & ne dimittas legem matris tuę. Hac po
testate usum est primū Conciliū Hierosolo
mitanum in spiritu sancto legitime congre
gatum, legem Mosaicam, quo ad propria il
lius legis, abrogatam decernens, constitu
ensq; legem ut gentiles cōuersi ad fidem, ab
stineant a suffocato & sanguine, quod ex le
ge diuina non erat illicitū declarata abroga
tione. Act. 15

INDAGO SECUNDA

Instituta ecclesiastica, præfata authorita
te facta, expetunt in subditis obligationem,
tum suscipiendi, tum obseruandi. Nimirū
cum correlatiuam adinuicem habeant qua
draturam. Ad quid enim obsequeretur sta
tuendi facultas, nisi statuta ligarent. Frustra
etenim in eum statuitur lex, in quem nulla
habetur coerciua iurisdictio. Porro ubi re
gendi potestas, ibi coerciua iurisdictio, stā
te hominum ad malū pronitate. Vbi autem Gene. 8
coerciua iurisdictio, ibi facultas pœnalem
constituendi legem, ad edificationem, non
ad destructionem. Et ubi hæc facultas cōsti
tuendi, ibi potestas pœnam taxatam trans
gressori infligendi. Nam ridiculum uideretur,
mandare sub pœna, quam transgressori in
2. Cor. 10

DE VERA LIBERTATE

fringere nequeas, si non diuinum, sed humanum est mandatum.

INDAGO TERTIA

Trāsgref Institutionū humanarū transgressionī per
sioni hu- se non debetur pœna æterna. Hæc duplici
manæ cō- probatur uia, uidelicet auctoritatem & ra-
stitutiōis tionum.

per se nō Primo, auctoritate Dei per Ezechielē in-
debetur quientis. Omnes animæ meę sunt, ut anima
pœna æ- patris mea est, ita & filiĵ. Ergo nulla creatu-
terna, p- ra per se & directe iurisdictionē habet in ani-
bat pri- mam hominis, quo ad uitā & mortem. Ad
mo au- hoc est illud Deuteronomiĵ. Ego occidam
thoritate & uiuificabo. Cooperat̄ quod saluator ait
dei. adolescenti. Si uis ad uitam ingredi serua
Ezech. 18 mandata. Illi inquirenti. Quæ? Respondit.
Deut. 32 Nō facies homicidiū. Non cōmites adulte-
Mat. 19 riū. Non facies furtū. Non falsum dices testi-
Præcepta monium. Honora patrem & marrem, & di-
secundæ liges proximū tuum sicut teipsum. En sola
tabulæ præcepta recitauit secundę tabulæ, quæ utiq;
præcepta primæ tabule implicāt & præsup-
ponunt. Quæro. abs te. Responsio saluatoris
est, ne sufficiens ad propositam adolescētis
interrogationem, an non?

Si non? Non satis fecit inquirenti, nec eū
plene de necessarijs ad salutem instruxit. Et
per consequens doctrina sua est diminuta.

EVANGELICA.

quod nullus fidelis asseuerat.

Si sic? Cū nullam de constitutionibus humanis fecerit mentionē, infertur, quod earū obseruantia non sit necessaria simpliciter ad eternæ uitæ assecutionem, cū per obseruantia decalogi possit fidelis uitam consequi, & per consequens eternā euadere pœnam. Accedit ad hoc & illud saluatoris nostri dictū, recitatis duobus magnis mandatis legis de charitate dei & pximi. In his duobus pēdet Mat. 23 oīs lex & Prophetæ. Si omnis lex in his pendet, pendebit & oīs constitutio iusta a quocūq; lata, ut his duobus seruatis, sit salus & gloria. Potest autē dari casus, ut quis in constitutionē humanam offendat, illesa Dei & proximi charitate, de quo latius infra. Incurret ergo talis, tuo iudicio pœnam æternam, & nihilominus habet uitā animæ, quia gratiam & charitatem, quæ ex diuino decreto sunt incompatibilia.

ALIA VIA RATIONVM

Ratione probat, Primo sic. Homo nō de Primo pbet nec potest aliquid statuere tanq̄ necessa bat ratioriū ad assequendam beatitudinē, quo uide-
licet non seruato, non possit homo beatificari. Nam hoc solius diuinæ uirtutis & potentiaē uidef. Vt sicut solus potest hominē beatificare, sic solus sibi potest necessaria

DE VERA LIBERTATE

beatificationis media præfigere, sicut fecit in lege diuina proprie dicta. Alioquin lex diuina esset ad beatitudinem insufficientis & diminuta, quod asserere, uidetur blasphemia. Ex quo processu inferunt, quod solus potest sub pœna æternæ damnationis imperare, & legem statuere. Nam pari passu, quo ad hoc ambulant, damnatio & glorificatio, quia utraq; soli uirtuti diuinæ subest, & quo ad legalem comminationem, & quod ad comminationis executionem.

Secundo, Pœna æterna debetur peccato mortali, quod originaliter consistit in actu animæ interiori, super quem nullus homo habet potestatem. Omne etenim humanum imperium circa exteriores uersatur actus per se & directe. Nam interni soli deo subsunt, in quibus etiam principaliter querenda est, transgressio mortalis, & per consequens debitum pœnæ æternæ. Consequitur ex his, quod per se & directe loquendo, pœna, quæ debet transgressioni constitutionis humanæ, temporalis est non æterna. Porro de his, quæ sunt per accidens, non datur certa & infallibilis regula, de quibus infra suo loco dicetur.

Tertio. Si transgressioni constitutionis humanæ debetur ex se pœna æterna, non erit differentia inter pœnā transgressionis legis

Pœna
transgressi
oni con
stitutio
nis hu
manæ
debita, tē
poralis ē
non æter
na.

EVANGELICA.

diuinæ, & eam quæ debetur legi humanæ. Nam erit una & eadem, quia gehenna & æterna priuatio beatitudinis, quod uidetur inconueniens.

Quarto. Leges humanæ sunt de his, sine quibus uita beata nancisci potest, quia de certis medijs ad finem assequendum accommodis non tamen per se necessarijs, alioqui nullus unquam potuisset ad beatitudinem sine eorū obseruantia pertingere. Cōstat aut̄ quod maximam partem humanarū constitutionum nō habuerunt in primitiua Ecclesia, & si quas habuerunt, paucissimæ erant, quia tamen beatitudinem sunt adepti.

Quinto. Transgressio legis humanæ fieri potest citra charitatis læsionē, sine contemptu pprie dicto, ex sola fragilitate humana, utpote ex concupiscentia circa mortalē offensam in legem diuinā. Vt si quis soluat ieiuniū constitutū, uictus sensuali auuiditate cibi, alias deum timens & proximū diligens. Stante aut̄ charitate, quam directe præfata non impugnat auuiditas, stabit salus, nullus equidem damnat̄ charitatem habens.

Sexto. Conditor legis humanæ crudelis esset censendus si transgressorem suę legis intenderet, posito qđ posset ad æternā obligare pœnā, quemadmodum si pater uel mater

DE VERA LIBERTATE

statueret filiū pro quauis puerili lasciuia uel insolentia iugulare, aut a quis p̄focare, quasi ad eā edomandā, non sit contentus uirgā aut quauis citra mortem p̄na, quæ matris Ecclesiæ pietas, aut patris scilicet P̄lati uel pastoris ouē errantem cōfestim mactare & excoriare: Non hoc exemplū p̄ssimis p̄stitit pastor noster Christus, absit tyrannis hæc a tam p̄ssimis parentibus, de quibus in excudendis cōstitutionibus p̄sumitur, quod spiritu regantur diuino.

V. consti-
tutio hu-
mana li-
get ad
mortale
peccatū

Septimo. Si constitutiones humanę ligāt ad peccatū mortale per se, per cōsequens & ad p̄nā æternam, an omnes sub hoc ligent uinculo, an quædā, aliæ uero non? Si primū cum p̄næ sint super numerum multiplicatæ, erit intolerabilis sarcina, & summa fidelium perplexitas. Si secundum, cū nulla earū sit iuris diuini per se, de talibus enim loquimur, quis discernet aut decernet, quæ sub mortali ligent & qua non? Forte autumas hoc plene in uoluntate consistere cōstituentis ut asserat. Volo quod huius decreti trāsgressor peccet mortaliter & damnetur. Et si hoc? Habebit utiq; homo mortalis constituens legē humanam imperiū uitæ & mortis, & deus erit eius lictor, ut in Scrutinio sue cinctæ posui. Neq; enim alius poterit execu-

Deus o-
ptimus

EVANGELICA.

tiue pœnam infligere æternam, præter solū maximū deū. Cæterum cū omnes constitutiones hu- manæ in hoc quod humanæ sunt, nullū ha- beant discrimen, & si forte una maiorem ac- cessum ad legē habeat diuinam, quam alia, quia tamen nulla legis diuinæ per se cense- tur, nec obligationem legis diuinæ sortitur, infertur quod omnes in obligando per se erunt pares, quo ad pœnæ æternitatem aut temporalitatem.

Octauo. Si ligant sub pœna æterna, & ex hoc earū obseruantia est ad salutem necessa- ria, infertur quod earū ignorantia nullū ex- cusabit a peccato mortali. Nā in necessarijs ad salutem nō admittitur ignorantia excu- satio. Et sic omnes fideles adulti tenentur omnes ecclesiasticos scire constitutiones, & cuncti studio iuris humani non minus quā diuini impendere debent operam.

Nono. Salus fideiū erit incertissima, quia pene infinita media, tot uidelicet quot con- stitutiones, erunt ad salutem necessaria, & nunquā determinatus eorum taxabitur nu- merus, quia cras poterit nouū fabricari in- stitutum, & sic in infinitum.

Decimo. Conditores humanarū legum; non possunt earum obseruatores assecurare de premio æterno, ergo nec transgressores

Ignoran-
tia in ne-
cessarijs
ad salutē
non ad-
mittit

DE VERA LIBERTATE

deus pro
nior ad
miseran-
dum quā
punien-
dum

ad pœnam decernere debent æternam, cum ad inuicem esse debent quadrata. Nam misericordia primitias sibi uendicare debet, & ad eam est declinandū. Nimirū, cum & deus pronior ad miserandū quam puniendū sit, ut non immerito precetur ecclesia. Deus cui propriū est misereri semp̄ & parcere &c.

Vndecimo. Peruersi & cōtemptores per illā austeritatem non corriguntur nec emendantur, & soli simplices bonę uoluntatis deum timentes, & omne deuiū in uia dei expauescentes, inuoluuntur & in conscientijs illaqueantur, qui tamen potior Ecclesię pars sunt, & quos per pastores cōsolari & cōfortari oporteret, & non terroribus infernaliū pœnarum exterreri. Sicut dominus cōqueritur per prophetam. Ve pastoribus Israel qui pascebāt semetipsos. Et infra. Quod infirmū fuit non consolidastis, & quod ægrotum non sanastis, quod contractum est non alligastis, & quod abiectū est nō reduxistis, & quod perierat non quælistis, sed cū austeritate imperabatis eis, & cū potentia, & dispersę sunt oues meę. Saluator quoq; alligant onera grauiā & importabilia, & imponunt ea in humeris hominū. Nonne onus est grauissimū facere constitutionem humanam ad æternam pœnam obligantem? Cū

Eze. 38

Mat. 23

EVANGELICA.

econtra saluator dicat. Iugum meum suaue **Mat. 11**
est, & onus meum leue.

Duodecimo. Deus non uidet uelle, quod homo præter suæ legis transgressionē, quacūq; constitutione humana ad pœnam obligetur æternam. Et si uoluntas diuina, originalis & primaria omnium obligationum causa, non obligat, nemo obligare potest. Quod autem non uelit illam obligationem, elicitur ex hoc, quod nullibi in diuinis scripturis hanc patefecit, nec ratione probari potest, ad quod elucidandum interpretandæ sunt auctoritates, & soluendæ rationes hanc obligationem prætendentes. Solertius masticande est hæc materia, quia humanarum constitutionum obligatio indiscreta, modernæ seditionis non minima causa est. Sapientis adagium est. **Pro. 30**
Qui uehementer emungit elicit sanguinem. **Eccle. 7**
Et alio in loco ait, Noli esse iustus multum, unde pro argumentorum solutione, quarta est substituenda indago.

Contra præfatam sententiam, uidelicet **Argumē**
quod constitutiones humanæ non ligent ad **tum pri-**
pœnam æternam, opponitur. Primo dictum **mum**
saluatoris. Super cathedram Moysi sederunt **Mat. 23,**
scribe & pharisæi, quæ dicunt uobis facite,
secundum opera autem eorum nolite facere,
dicunt enim & non faciunt. Quo uerbo da-

DE VERA LIBERTATE

tur intelligi, quod eorū audienda est doctrina & opere adimplenda, quo ad agibilia, nō obstante quod ipsimet propriā non seruant doctrinam nec faciunt.

Dilutio

Responsio. Verba Christi solertius sunt masticanda, & secundum literam circūstantem liberāda. Neq; enim gratis ante illa uerba, Quæ dicunt uobis facite, præmisit. Super cathedram Moisi sederunt scribe & pharisæi. Cur enim illa uerba sunt præmissa, si non habent colligantiam ad sequentia? Præterea cur saluator subiungit? Alligant autē onera grauiā & importabilia, & imponunt in humeros hominū, digito autem suo nolunt ea mouere. Audis hic, quod ipsi alligant hæc onera grauiā, non deus. Ergo nō sunt de lege diuina, onera hæc. Nec de his dicit. Quæ dicunt facite. Quin uocat grauiā & importabilia. Itaq; ex passu illo saluator duplices scribarum & pharisæorū intelligere dat doctrinas. Quasdam ex lege uel cathedra Moisi, & hæc sunt doctrinæ diuinæ, quarum promulgatores ad populū erant scribæ & pharisæi. De quibus dicit. Quæ dicunt facite, non attento, quod ipsi nō obseruant. Nam pastorum & doctorum transgressio, non excusat a legis diuinæ obseruantia populum. Nonnullas a seipsis populo imposi-

Duplices
sunt do-
ctrinæ
pharisæo-
rū quedā
ex cathe-
dra Moisi

20

EVANGELICA.

tas promulgabant. Et harū quædam erant ad diuinæ legis obseruantiam impertinentes, ut manuum lotio ante refectionem, quædam legem diuinam oppugnabant, quæ saluator eis improperabat dicens. Quare & uos transgredimini mandatū dei propter traditionem uestram: ut exemplificat de honore parentum, quo ad has doctrinas non federunt super cathedram Mosi, sed contra & in cathedræ subuersionem. Porro si docuissent ea quæ ad puriorem legis dei obseruantiam populū expediuissent & promouissent, & hoc cū debita discretiōe & quadrato pondere, neutiquā eos saluator carplisset.

Secundo. Aliud eiusdem saluatoris dictū **Secundū**
 Qui uos audit me audit. Et qui uos spernit **argumen-**
 me spernit, qui autē me spernit, spernit eum **tum.**
 qui me misit. Quo uerbo liquide ostendit **Luc. 10**
 substitutos suos uicarios & pastores in do-
 ctrina eorum esse audiendos sicut seipsum,
 ut eorū spernens doctrinam Christū sperne-
 re iudicetur. Christum autē spernere, mortali-
 lis est criminis, ergo &c.

Dilutio
Duo pō-
 Responso. In uerbis saluatoris adductis **deranda,**
 iuxta textū ponderāda sunt duo. Primū est **tempus**
 tempus quod erat quādo discipulos ad præ **tempus**
 dicandum misit. Secundum dicendi causa, & dicēdi
 ne uidelicet eorū contemneretur doctrina, **caussa.**

DE VERA LIBERTATE

Luc. 9
 Mat. 10
 Luc. 10
 Mar. 6
 Pœnitentia & regnū cœlorū prædicabant apostoli
 principa
 liter
 Psal. 80

Ioan. 7

pro eo quod nō eorum erat, sed Christi. Prædicabant etenim quæ Christus iusserat, & quæ spiritus sanctus eis inspirabat. Duo scilicet Euangelistis testibus. Dicit enim in Luca. Misit eos prædicare regnū dei. Et in Mattheo. Euntes prædicate dicētes, quia appropinquabit regnū cœlorum. Et iterum in Luca. Dicite illis appropinquabit in uos regnū dei. In Marco quoque dicitur. Exeuntes prædicabant ut pœnitentiam agerent. Hæc itaque duo prædicabant principaliter, uidelicet pœnitentiam & regnū cœlorū. Locuplerantes ea uerbis per spiritum sanctū in ore eorum positis. Iuxta illud. Aperi os tuū & implebo illud. In quibus puri ministri fuerunt spiritus sancti, & nunciij Christi. Porro si quidpiā de proprio adiecissent capite, in eo nec ministri, nec nunciij extitissent. Quia ergo ea quæ Christus iusserat & spiritus sanctus inspirabat prædicabant, recte & merito eis saluator dicit. Qui uos audit, tanquā meos ministros præcones & nuncios, me audit. Eadem enim & uestra & mea est doctrina, exconsequenti. Qui uos spernit me spernit, & qui me spernit, meam doctrinā contemnendo, spernit eum qui me misit, quia doctrina mea nō est mea, sed eius qui misit me patris. Vides connexionem illam uerborū Christi

E V A N G E L I C A.

ph doctrinæ idemptitatem esse factam, Idē-
 ptitatem inquam siue in forma, siue in uir-
 tute & eminentiā, ut locum non habeat, nisi
 in doctrina sacra, aut in is quæ ex ea manant
 siue ad eā efficaciter implendam adminicu-
 lantur, facta tamen proportionabili quadra-
 tura in oratione obligandi, ut in his quæ ex
 lege diuina obligāt ad mortale, obligent eti-
 am ad simile peccatū quæ ex eis manant ne-
 cessaria consequentiā, & quæ ad ipsa obser-
 uanda sunt ordinata, sine quibus obseruari
 non possent. Non itaq; ad quasuis constitu-
 tiones ecclesiasticas etiam accomodas & p-
 ficuas, quo ad obligationē mortalis crimi-
 nis & æternæ pœnæ, præfata trahenda sunt
 uerba.

Tertio. Adducitur illud Matth. Si ecclesi Tertiū ar
 am non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & pu gumētū
 blicanus. Ex quo infertur, quod non audi- Mat. 18
 ens ecclesiam peccat mortaliter, quia potest
 excōmunicari.

Responsio. Ex textu clarū est, quod salua Dilutio
 tor loquitur de correctione delinquentium,
 & de foro iudiciali, casu quo fraterna & se-
 creta correctio fratrem nō emendat, & de-
 linquēs est obstinatus & incorrigibilis. Vñ
 de ad leges condendas, & earū obligationē
 est impertinens.

DE VERA LIBERTATE

Quartū **Quarto.** Conſarcinant authoritates plu-
argumē- res ad eundē ſenſum perſuadentes & effica-
tum. citer ad obediētīā ſuperioribus exhibendā
Rom. 13 inducentes, utpote dictū ſancti Pauli ad Ro-
manos. Omnis anima poteſtatibus ſuperi-
oribus ſubdita ſit, non eſt enim poteſtas ni-
ſi a deo. Itaq; qui reſiſtit poteſtati, Dei ordi-
Titum. 3 nationi reſiſtit. Qui autem reſiſtunt ipſi, ſibi
damnationem acquirunt. Et ad Titum. Ad-
mone illos principibus & poteſtatibus ſub-
1. Theſ. 5. ditos eſſe, dicto obedire. Ad Theſſalonicen-
ſes ait. Rogamus uos ut noueritis eos qui la-
borant inter uos & præſunt uobis, ut habea-
tis illos habundantius in charitate propter
opus illorū, & charitatem habete cū illis. Et
Heb. 13 ad Hebræos. Obedite præpoſitis ueſtris &
ſubiacete eis. Ipſi enim peruigilant quaſi ra-
tionē redditori pro aīabus ueſtris. Beatus
1. Pet. 2 q̄q; Petrus ait. Subiecti eſtote omni huma-
næ creaturæ propter deū, ſiue regi quaſi præ-
cellenti, ſiue ducibus tanquā ab eo miſſis, ad
uindictam malefactorū, laudem uero bono-
rum quia ſic eſt uoluntas dei.

Dilutio
prima

Reſponſio. Ad hæc dicendū primo, præſi-
dentia & poteſtates in eccleſia militante, in-
ſtitutæ ſunt principaliter ad legem admini-
ſtrandā diuinā in ſubditos, ſunt enim appli-
catores legū uniuerſaliū ad caſus particula-

EVANGELICA.

res & singulares. Vnde iudex nō debet de legibus, sed secundū leges iudicare præfixas.

Secundo. Authoritates allegatæ & similes si diuersarijs adminiculo in materia essent p̄senti, æque cōcluderent de legibus imperia libus & municipalibus, atq; canonicis & ecclesiasticis. Sicq; omnes leges pro sui obseruantia ad pœnam ligarent æternam. Secunda

Tertio. Ex allegatis & similibus efficaciter concludi non potest facultas condendi leges ad sensum nostrum, uidelicet sub pœna æterna, & hoc ex se, nam de his quæ per accidens & ex circūstantia fieri possunt, disseremus postea. Vt enim superius est signatum, habenti facultatem condendi legem, sufficere debet pœna quam & præfigere & infligere potest. Tertia

Quinto opponit, quod ecclesia primitiua uidelicet Cōciliū Hierosolomitānū, fecit canones, ut habetur in Actis Apostolicis, qđ conuersi de gentilitate abstineant a suffocato & sanguine, ad quod alias ex nulla obligabantur lege. Ergo & modo potest canones fabricare, eadem fulta authoritate. Quintū
argumen
tum.

Respondendo, dico primo, falsum esse qđ alias ex nulla ad hoc obligabantur lege. Nam ex lege charitatis proximi tenebant uiuere id quod Iudæis erat scandali occasio, & Dilutio
prima

DE VERA LIBERTATE

impeditiuū conuersionis plurium Iudæorū ad fidem, ex quo spectabant ad unam ecclesiam & unum corpus mysticum, & simul cohabitabant.

Secunda Secundo. Cum constitutio hæc in fauorem Iudæorū cum gentilibus conuersis habitantium esset facta, si gentilis conuersus in occulto comedisset suffocatū & sanguinem nō uideretur quod mortaliter peccasset, quia ratio instituti cessasset. Argumentū ad hoc est, q̄ postero tempore cessante præfata causa, cessauit & constitutio ipsa.

Tertia Tertio. Non est clarum ex textu, quod ad hanc constitutionem obligabantur sub peccato mortali & æterna pœna, circūscripta lege diuina. Vnde admissio, q̄ Ecclesia uel Concilium fabricare potuit & potest Canones, non infertur efficaci cōsequencia, quod ad pœnam æternam obligent.

Sextū ar Sexto, adducitur illud Pauli ad Thessalo. gumētū. Scitis, quæ præcepta dederim uobis per dominū Iesum. Et ibidem. Cætera cum uenero disponam. Ad Corinth. quoq̄. Sicut tradi di uobis præcepta mea tenetis. Ex quibus & similibus infertur, quod apostolus fecit constitutiones & ordinationes. Igitur pariratione & successores.

Dilutio prima Ad hoc dicendum. Primo, quod non est

EVANGELICA.

clarum, an ordinationes sue ex Christo processerint, ut mandatore, an ex se ut pastore & doctore, ac bonorū omnium fideli persuasore, cū in præfata auctoritate annectat, Scitis quæ præcepta dederim uobis, per dominū Iesum, quasi diceret, nō per me, sed ex cōmissione domini, sicut ut ad Corinth. ait. **1. Cor. 14**
Si quis uideat Propheta esse aut spiritualis, cognoscat quæ scribo uobis, quia domini sunt mandata.

Secundo, quod apostoli in epistolis quo **Secunda**
q̄ suis non nulla tradiderunt, de quibus uerisimile non uidetur, quod ad peccatum ligent mortale, ut quod Paulus ait, **1. Cor. 11. 2**
Vir nō debet uelare caput suum. Nō decet mulierem non uelatam orare deum, uir si comam nutriet, ignominia est illi. Cū cōuenitis ad manducandū, inuicem expectate. **1. Cor. 14**
Si quis esurit, **1. Timo. 2**
domi manducet. Si alij reuelatū fuerit sedenti, prior taceat. Volo uiros orare in omni loco, leuantes puras manus. Similiter mulieres, in habitu ornato. Plæraq; in hunc modum, etiā usq; ad minima, ne quid inhonesti in cōtū cōspiceret aut augeretur fidelium.

Septimo ratione persuadetur propositū, **Septimū**
Ecclesia accepit potestatem statuendi pro charitate dei & proximi. Hæc potestas nō prodesset, nisi statuta ligarent. Huius argumen-

DE VERA LIBERTATE

tationis maiorē supra cōcessi, minorem q̄q̄ cōcedo. Ex quibus si infra, ergo ligant ad pœnā æternam qualis cōsequentia: hoc statutū ligat, ergo ligat ad pœnā æternam, quæ si nulla alia sit pœna, nullūq̄ ligamē, nisi uin- culi æterni in rebus ad salutem per se & sim- pliciter nō necessarijs.

Octauū

Octauo. Apostoli hanc habuerunt pote- statem ergo & eorum successores. Respon-

Dilutio

sio. Proba hanc potestatē ligandī ad pœnā æternā in apostolis præter id q̄d iuris diuini est, & cuius fuerunt nudī præcones, fuerunt

Mat. 28

equidem promulgatores eorū quæ a Chri- sto habuerunt, Vnde eisdem ait. Euntes do- cete omnes gentes, baptizantes eos in no- mine patris, & filij, & spiritus sancti, docētes eos seruare oīa quæcunq̄ mandauī uobis.

**Nonum
argumē.**

Nono. Præcepta humanitus instituta, di- screte & salubriter ordinata, cōferunt & pro- mouent ad æternæ beatitudinis consecutio- nem. Responso. Concedo assumptum, ex quo tamē non inferi, quod ligant ad morta- le, Nā licet conferant, nō sunt tamen media ex se necessaria ad beatitudinē assequendam quin sine illis obtineri posset.

**Decimū
Dilutio**

Decimo. Præcepta humana non sua uirtu- te ligant sed deo uolente. Responso. Si sunt salubria, admitto, Proba autem quod uelit

EVANGELICA.

deus ut sub pœna ligent æterna.

Vndecimo. Apostolus dicit. Qui resistit potestati, damnationem sibi acquirit.

Responsio. Aliud est resistere potestati, aliud nō obtemperare. Nā primū est ceruicosi & cōtumacis, Secundū potest ex fragilitate humana, uel qualicunq; leuitate contingere absq; cōtemptu. Præterea quia potestas instituta est ad leges administrandū diuinas, qui in tali ministerio potestati resistit, deo resistit & enormiter peccat. Vnde subdit Paulus. Ideoq; necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed etiā propter conscientiam. Dei enim minister est. Si dei minister est, administrat ea quæ dei sunt.

Duodecimo. Arguit a simili. Cū Ecclesia quempiam excōmunicat, deus eius sententiam ratificat, & illū iudicat excōmunicatū, secundum illud. Quæcūq; alligaueritis super terram, erunt ligata & in cœlis. Ergo & inobedientem mandatis Ecclesiæ deus decernit plectendum morte æterna.

Ad hoc dicendū primo, quod non est simile, pro eo quod excōmunicatio secundū Euangelium & usum apostolicum, fertur super peccato enormi cōmissio, a quo fraterne correptus non uult reslire, & sic est contumax & scandalosus. Secus de ecclesiasticis

Vndecim.

Roma. ij

Dilutio

Differū

resistere

potestati

& nō obe

dire.

Duodeci

mū argu

mentum

a simili.

Mat. 8

Dilutio

prima

DE VERA LIBERTATE

instituta, quorū transgressio esse potest sine omni contemptu uero, & contumacia aut scandalo.

Secunda

Secundo. Quod si in excōmunicatione quoq; error intercederet uel indiscretio, deus non approbaret sententiā iniuste uel indebite latam. Minus quando ecclesia uult ligare ad pœnam æternam, in materia per se ad salutem non necessaria.

Tertia

Tertio. Possum consequens admittere in his, quæ sunt legis diuinæ, in talibus etenim ecclesiæ inobediens multat pœna æterna, quia deo est inobediens, cū idem sit decretū dei & ecclesiæ, Dei quidem ut decernentis, ecclesiæ uero ut exequentis.

**Tredecimū argu
mentū
Augusti.**

Tredecimo. Non uacat culpa quo in id peccatur, quod æternæ consonat legi, a qua & deriuat. At omnis lex humana quatenus iusta est, illi concordat. Nam (authore Augustino) in temporali lege nihil est iustū ac legitimum, quod nō ex æterna homines sibi deriuauerunt. Igitur omnis lex humana ad culpam obligat.

**Dilutio
prima.**

Respondeo primo. Hoc argumentum de omnibus legibus concluderet mortalem in earum transgressione culpam & æternā pœnam. Neq; enim ulla lex imperialis uel municipalis iusta censenda est, quæ non a legē

EVANGELICA.

æterna manat, eidem consonat uel in eā reduci potest. Sicut enim omne uerum omni uero consonat, sic omne bonū, omne iustū, omni bono, omni iusto.

Secundo. Admisso quod in transgressio ne legis humanæ bene institutę, sit quædam curuitas ab æquo & bono, nō hoc ipso consentaneū est oēm talem æterna mulctandā pœna, de qua agitur controuersia. **Secunda**

Tertio. Etsi lex diuina præceptiua obligat ad mortale peccatū, non infertur tamen ex hoc, quod omne id ad mortale obliget, quod ex ea extrahi aut manare potest, nisi inferat ex ea consequentia necessaria. Sicut non oīs ueritas, de fide proprie dicta, & ad salutem necessaria iudicat, quę ex articulis fidei extrahi potest qualicūq; consequentia. **Tertia**

Quartodecimo. In naturalibus inferiora reguntur per superiora, ergo & in humanis inferiores a superioribus moueri per suam uoluntatem, ui acturitatis diuinitus ordinatę, necesse est. At mouere per rationem & uoluntatem est præcipere. Ergo par necessitas subdi in utrisq;. Diuini autem & naturalis iuris transgressio semper culpam habet annexam ergo &c. **Decimū quartum argumentum.**

Dicendū primo ad quadraturā similitudinis, qđ superiora nō aliter influunt & in- **Dilutio prima**

DE VERA LIBERTATE

feriora regunt, quā a naturæ conditore acceperunt, uirtutem etenim a deo eis cōmissam & collatam administrant. Vnde si per liberum arbitrium regerent inferiora, sicut angeli sancti, non nisi secundū dei imperium & leges a deo præfixas gubernarēt. Sic deus humanæ naturæ leges præscripsit, quæ diuinę nuncupantur, secundum quas subditi dirigī & gubernari, & superiores regere & imperare debent, & hoc quo ad necessaria ad salutem æternam consequendam, & pœnā æternam euitandam.

Secunda

Secundo. Transgressio diuini & naturalis iuris, omnium consensu, nuncupat, quando directe & obiectaliter in legem diuinam & naturalem peccatū cōmittitur. Vt adulterium directe legem diuinam, nō mechaberis, oppugnat. Non autē quando indirecte & interpretatiue in legem diuinam reducit. Vtpote deus statuit superioribus subditi superior instituit legem humanam, quam inferior transgreditur. Hic transgressor directe & obiectaliter nō peccauit in legem diuinā sed humanam. Indirecte tamē illam diuinā legē, uidelicet superioribus subditi, nō seruauit. Quomodo oēs transgressiones quarūcūq; legum bene & digeste constitutarū interpretarent esse contra legē diuinam. Verū

Trāsgres
sio legis
diuinę di
recta & in
directa.

EVANGELICA.

ad propositū nostrū semper remanet asser-
tio illa probanda. Quod deus uelit hominē
ad omnes leges humanas ad salutem utiles
& accomodas, non tamen necessarias esse
sub pœna æterna obligatum: De qua gerit
disceptatio.

Quintodecimo. Paulus ad Romanos o- **Décimū-**
mnem potestatem a deo concedi docet. Per **quintum**
inde contendens deo nō obedire, & ab eius **argumen-**
potestate se subducere. Conuincitur ergo se **tum,**
potestati diuinæ subducere, qui maiorum
præcepta, etiam præter contemptū, negli-
git. Eo enim ipso diuinæ potestatis ordina-
tioni se subducit. Fieri autem nequit, ut quis
citra dei offensam, apostolicū præuaricetur
præceptum, aut uoluntatis suæ prætergre-
diatur ordinationem.

Responsio ad hanc obiectionē eadē est ut **Dilutio**
ad priorē. Cæterū ex Apostolo nō habetur
quod temporalis potestatis decretum liget
ad pœnam æternā, quin contrariū, uidelicet
ad temporalem tantū, loquendo de decreto
humano per se & in se considerato: Subdit
enim, si malū feceris time. Nō enim sine cau-
sa gladium portat. Dei enim minister est,
uindex in iram ei qui malum agit. En loquit
de pœna quā potestas inferre potest. Et hæc
est temporalis. Sic & beatus Petrus ait. Sub **1. Pet. 2**

DE VERA LIBERTATE

jecti estote omni humanę creaturę propter deũ, siue regi quasi precellenti, siue ducibus tanquam ab eo missis ad uindictam malefactorum, laudem uero bonorũ.

Sedeci-
mũ argu
mentũ.
Ioan. 10
Mat. 18
Apo. 3

Sextodecimo, Christus cõcessit sacerdotibus ligandi & soluendi potestatem, quę utiq; diuina est. Inferunt etenim clauẽ mortis & inferni, prout dicitur in Apo. Hęc dicit sanctus & uerus qui habet clauem Dauid, qui aperit & nemo claudit, claudit & nemo aperit. Si ergo hoc ministeriũ cõpetere potest homini, cui suam delegauit potestatem, ut ea in alterũ utatur hominem poterit & potestatem homini conferre, ut constitutionis a se factę transgressorem ad pœnam obliget æternam.

Dilutio
prima

Ad hoc dicendũ primo, quod deus posset hanc potestatem conferre decernendo, quod ecclesiastica & humana decreta æque ad pœnam æternam ligarent præuaricatorem atq; diuina, sed non probat factum.

Secunda

Secundo, quod similitudo nõ urget. Equidem potestas prima ecclesię & membris eius est necessaria, nõ sic secunda. Potest enim consistere salus in diuinę legis obseruantia, ex fide, spe & charitate celebrata, etiã si nulla esset cõstitutio humana. Claudicat quoq; similitudo in hoc, quod potestas ecclesiasti

EVANGELICA.

ca non ligat per se & directe ad pœnam æternam, quæ soli mortali culpæ quadrat, uerius ligatū declarat, quo ad hanc pœnā. In proposito autē directe transgressorem ad æternā ligaret pœnam. Præterea, prima potestas respicit præteritam culpam, a qua non uult resiliire, aut præsentem contumaciam, quā rebellando ecclesiæ committit. Vnde ministerium primum congruit homini, non sic secundum.

Decimoseptimo. Christianæ libertati nihil detrahit humanarū legum obligatio, alioqui præstabit penitus nil uouere. Nam uoti uinculum cū usq; ad forū animæ se extendat, etiam illi præiudicabit libertati. Nō ergo humanarū legum obligatio, sed ipsarum nimia multiplicatio torquenda est. Nec additur graue pondus ad onus Euangelicum aut laquei iniiciuntur animabus. Non enim onerare, nec illaqueare putandum est, quod nō nisi quod bonū & iustum est præcipit, & ad diuinæ legis obseruantiam promouet.

Responsio. Grandis utiq; captiuitas, esse obligatum in conscientia ad pœnam æternam circa ea quæ non sunt legis diuinæ, ad uoluntatem & decretum hominis in nō necessarijs ad salutem per se. Porro obligatio uoti spontanea est, & fundamentum iniure

decimū -
septimū
argumen-
tum.

Dilutio

DE VERA LIBERTATE

diuino habet, de quo infra. Cæterū si humanarū legum obligatio ad pœnam æternam admittit, non poterit limitari multiplicatio, qua ratione una instituit, eadem secūda, tertia, quarta, & cōsequenter in inmensum procedendo numerum. Quis autem dicere poterit non esse hanc multiplicationē sub tanta obligatione pondus graue, cum non modo corpus, sed & animam & spiritum premat? Quis proinde asseret in tot ac tantis obligationibus non esse conscientiarum laqueos? Quantumuis enim iustum & expediens uideatur, quod hoc modo constituit, non est tamen simpliciter secundum se ad salutem necessarium.

Decimū-
octauum
argumen-
tum

Dilutio
Iob. 13

Decimooctauo, instat motiuo uehementi, nisi hoc mō exaggerent p̄cepta humanitus instituta, ut ad pœnā trāsgressores ligent æternā, uilipendio habebuntur & cōtemptui, in non paruam ecclesiæ iacturam.

Responsio. Sanctus Iob amicis suis quasi pro deo zelantibus ait. Nunquid deus indiget uestro mendacio, ut pro illo loquamini dolos? Nunquid faciem eius accipitis & p̄ deo iudicare nitimini? Sic dicendum in proposita materia. Nulla caussa conscientiam & animarū salutem respiciēs plus æquo est exaggeranda ut tormentorū formidinē homi-

EVANGELICA.

nes ad obseruantiam stimulent. Neq̄ enim Deo gratū est quicquam solo pœnarum obseruatur timore. Nō hęc est uia regia, ut terroribus fideles ad regnū adigantur cœlorū, qui in plærūq̄ peruicaces tēporalem magis quam æternā formidant pœnam. Cæterū formido hęc non nisi pusillos animo premit, ob quos ad mitiorē amplius declinandum est partem, quam ob cōtemptores ad seueriorem.

ASSERTIO OCTAVA.

Supradicta oīa in assertionē septima, indagine tertia & quarta, de obligatione legis humanæ quo ad conscientiam, dicta sunt & intelligenda de lege humana nihil habente de obligatione legis diuinæ, ut & supra nō semel est expressum, & de ipsa lege humana secundum se cōsiderata. Cæterū ponderatis circūstantijs transgressionis legis humanæ, frequenter contingit peccare, nonnunquā uenialiter, plærūq̄ mortaliter.

Harū prima est adducens peccatū. Peruer-
sus ī transgressionē animus deliberatus, q̄d
si etiā mortale peccatū esset, nihilominus cō-
tra humanam cōstitutionem faceret, & hīc
est cōtemptus præcepti humani in se.

Secūda, est cōtemptus præcipientis uel in-
stituētis legē, utpote, quia Papa hęc cōdidit

prima cir-
cūstantia
est puer-
sus aius
Secunda
contem-
ptus ꝑci-
pientis.

DE VERA LIBERTATE

legem, ideo nolo eam seruare in eius contēptum & uilipendium.

tertia scā Tertia. Scandalum proximi, frequenter
dalū pro etenim contingit, quod ex minoris præce-
ximi pti transgressione maius oritur scandalum,
quam ex transgressione maioris. Sicuti no-

Scanda- ma, & sextis ferijs ac alijs diebus abstinen-
lolum est tiæ, graue suscitauit in Germania scandalum
sxtis fe- in fraternæ charitatis & unitatis non modi-
rñs uesci cam iacturam, propter quod tales a trans-
carnibus gressione legis diuinę, utpote charitatis pro-

Mat. 18 ximi, excusari nequeunt. Incidunt quoq; in
uē a Christo comminatū, ipso dicente. Vē
homini per quē scandalum uenit. Nā quam
uis in se non cōnumeretur inter crimina e-
normia & grauiora contra legem dei com-
missa, ob accedens tamen scandalū grauis
est excessus, & a deo graui poēna plectēdus.

Offensæ Nam offensæ contra charitatem pondero-
cōtra cha siores sunt & deo odibiles. Vnde Paulus. Si
ritatē gra propter cibum frater tuus contristatur, iam
uiores non secundū charitatem ambulas. Noli ci-
sunt. ho tuo illum perdere, pro quo mortuus est

Rom. 14 Christus. Et ad Corinth. Sic autem peccan-
1. Cor. 8 tes in fratres & percutientes conscientia eo-
rum infirmam, in Christum peccatis, qua
propter si esca scandalizat fratrem meum,

EVANGELICA.

non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum scandalizem.

Quarta, detrimentū ecclesiæ. Nam ex cōstitutionū ecclesiasticarū utiliū & salubrium transgressione impuni, tota ecclesiæ cōtemp-
ptui habetur authoritas, etiā in maioribus, ut præsens testatur dies, cuius uilipendium in non modicā cedit animarum iacturam. Ob q̄d non sine omni offensa immunis erit apud deū ecclesiasticæ institutōis transgressor, nisi rationabili & pia excusetur causa.

Quinta. Pronitas ad aliam similem transgressionē uel grauiorem inde generata. Nā funiculus peccatorū crescit. Qui uis enim actus, sit uirtutis aut uitij ad similem dispositus. Sicq; ex actibus transgressionum etiā minorum institutorū, ad generatur habitus, & consuetudo, quæ contemptū parit, unde ad grauiora perlabitur.

Sexta. Corrupta & inordinata interna cōcupiscentia, ut cū quis ad constitutionis alicuius ecclesiasticæ transgressionem, utpote ieiunij uel alterius, ex uehementi & effrenata cibi concupiscentia & uoluptate magis quam excusabili fragilitate mouetur, secundum quantitatem enim concupiscentiæ inordinatæ ponderabit deus quantitatem culpæ, & ex consequenti pœnæ, iuxta illud Deut. 25.

DE VERA LIBERTATE

Apo. 18

tero. Pro mensura delicti, erit & plagarū modus. Et illud Apoca. quantum se glorificauit & in delictis fuit, tantum date eis de tormentis. Et hoc potissime locū habet in præceptis negatiuis & prohibitiuis.

**Septima
Clericus
obmit-
tens ho-
ras cano-
nicas**

Septima. Grande exercitiū iniuncti salubris & boni fastidiū, utpote, quia fastidit deum & omnia quæ dei sunt. Vt (exempli gratia) clericus aut monasticus diuino cultui deputatus, ex nulla causa rationabili & excusatiua, sed solo diuinorum exercitiorum fastidio constitutas prætermittit orationes.

**Octaua
excusa-
tio pal-
liata**

Octaua. Excusatio & palliatio erronea, ut transgredientes aut prætermittentes cōstitutiones ecclesiæ prætextu libertatis Evangelicæ. Quibus non satis est instituta transgredi, sed & suam transgressionem iustificare moliuntur, cauteriatam formando cōscientiam, ut sic euangelium fiat & sit impietatis & præsumptionis operculū. Verū cum deus acceperit tempus, non secundū uisionem oculorū iudicabit, nec secundū auditū aureum arguet, nec fucis nostris cōfictis deludet, sed iusticias iudicabit. Et dicet. Existi mali inique quod ero tui similis, scilicet falsus & mendax, arguā te & statuam contra faciem tuam. Vnde ait Apostolus. Nolite errare, deus non irridetur.

Isa. 11

Psal. 79

Gal. 6.

EVANGELICA.

Nona. Cū constitutio ecclesiastica sufficit? Nona
 ens habet in scriptura diuina fundamentū,
 & si nō ex lege diuina obligatoriū, ut est dei Mat. 4
 ieiunio exemplificatū. Cū enim saluator exē Mat. 9
 plū ieiunandi dederit, discipulos ieiunatu- Mat. 6
 ros post sponsi ablationem prædixerit, & ie
 iunium a patre cœlesti remunerandū prædi A ct. 13. et
 cauerit. Apostoli quoq; & fideles in primiti 14.
 ua ecclesia ieiunauerunt. Paulus nihilomi- 2. Cor. 6
 nus ad ipsum inducat dicēs. In omnibus ex
 hibeamus nosmetipsos in uigilijs, in ieiun-
 nijs, claret non esse inuentum humanū, aut
 super harenam ædificatum.

Decima. Inhonoratio & irreuerentia que Decima,
 in ecclesiasticorū institutorum transgressio- est irreue
 ne exhibet matri ecclesiæ, cōtra illud Salo- rentia.
 monis. Ne dimittas legem matris tuæ. Re- Prouer. 1
 uerentia etenim & deuotio quā ad matrem
 nostram sanctā ecclesiam gerere debemus,
 nisi simus degeneres filij, mouere quempiā
 debet ad ecclesiæ instituta humiliter ample-
 ctenda, nō habita quæstione uel respectu ad
 mortale obligent, an nō. Exēplo sunt Recha exemplū
 bite, qui ob patris sui Ionadab reuerentiā ri Rechabi
 gidissime eius seruauerunt instituta, ut uide tarū
 licet ipsi & filij eorū non biberent uinū usq; Iere. 35
 in sempiternū, non ædificarent domū, nō se
 rarent sementem, nō plantarent uineas nec

DE VERA LIBERTATE

haberent, sed in tabernaculis habitarent cū
ētis diebus uitæ ipsorum. Quæ utiq; grauiā
erant, & ex nulla alia obligabantur lege ad
ea, nisi ob patris decretū. Tanta nihilomi-
nus constantia ea seruauerunt, ut & Hiere-
miæ prophetæ proponenti eis uinū ad bi-
bendū non acquiescerent. Quorū deus de-
uotionem approbavit & remunerandā præ-
nunciavit per Hieremiam, nuncupantē autē
ecclesiastica decreta, non ea sola quæ per ec-
clesiam repræsentantia sunt instituta, sed &
quæ cōmuni usu fideiū a longæuis tempo-
ribus sunt recepta, & in practicam deducta,
modo sint utilia & salubria.

XIX. li-
bertas

ASSERTIO NONA DE libertate a lege uoluntarie assum- pta, cuiusmodi est uotum.

Quia materiam hanc in alijs scriptis, utpo-
te scrutinio scripturarum, & replicis, Exami-
ne quoq; nouarum doctrinarum, & de uita
Christiana pertractaui opulentissime demō-
strando uotorū legem in nullo uere liberta-
ti Christianæ obsistere. Ideo in præsentiarū
succincte pauculas annotatiōes de hac sub-
stituam, non minus ueras quā pusillanimi-
bus monasticis confortandis cōsolatorias.

Harum prima est distinctio inter uota tē
Prima poraria & perpetua, quo ad diuinam exa-

EVANGELICA.

tionem. Nam temporaria, utpote peregrinationes ieiunia orationes &c. sunt inexigēdo strictioris uiris quam perpetua, quæ ad totam hominis uitam durant. Multo equidem mitius deus perpetuorū uotorum obseruantia exigat quam temporariorū, attendita obseruantia diuturnitate & humana fragilitate, quæ deus in uotis pensat, qui laborem & dolorem considerat.

Psal. 9
Secunda

Secūda annotatio. Vota perpetua de his sunt, quæ sunt & promouent ad finem. Vnde de minoris ponderis sunt quam finis, ex cōsequenti & minoris obligationis. Porro finis legis est dilectio siue charitas de corde puro, conscientia bona, & fide non ficta, teste Paulo, & saluator asserit in præceptis charitatis omnem legem & prophetas pendere. Principalis igitur & artissima apud deū est obligatio ad charitatem. Ad alia instituta obligatio libratur secundum quod plus uel minus, ppinquius uel remotius, ad charitatem ordinantur, ut sic obligatio charitatis metrū sit, & mensura omniū aliarum obligationum. Hunc ordinem inuertunt qui pro minorū institutorū transgressionibus magnam, & pro charitatis offensa pusillam aut nullam formant conscientiam.

1. Timo. 1
Mat. 22

Tertia. Votorū perpetuorum obseruan- Tertia

DE VERA LIBERTATE

tia non ita rigide a diuina exigit iusticia quæ admodum diuinorum præceptorū. Ratio est, sincera & bona in uouendo uoluntas, quæ præuenta per gratiā & inspirationem bonam, seipsam liberaliter obtulit deo, in his quoq; quæ deus obligatorie non imposuit. Vnde meretur apud deum. Primo gratiam uoti acceptationem, qua uoluntas & seipsam & suos actus quasi bonæ arboris fructus deo offert. Secundo, benignam in obseruando interpretationem. Quis enim hominum æque seuerè a proximo suo liberaliter promissa exigat, atq; iuste debita & necessario soluenda. Tertio, misericordem in transgrediendo punitionem. Quarto, liberalem & uberem gratiæ collationem, qua pia quæ inspirauit uota, grata & sancta consument obseruantia. Quinto opulentissimam in patria remunerationem. Reddet enim filius hominis, in gloria sui patris unicuiq; secundū opera sua.

Mat. 16

Quarta

Quarta. Monastici hoc ipso quod plura alijs Christianis uouerunt non sunt in maiori periculo, modo desit dolus & lata culpa. Hæc ex priori manat, nam uberiori dotantur gratia, forciori fulciuntur uirtute ex alto concessa, misericordiori in transgressionibus pleunt pœna, & faciliori donantur indulgen

EVANGELICA.

tia, & liberaliori remunerantur gloria, ab eo qui nō solum interiorem fidē, spem, & charitatem, sed & exteriorem laborem & dolorem considerat. Reddet equidem secundum opera & interna & externa, ut patet in Euā. Mat. 6
gelio de ieiunio, oratione, & elemosyna, ad quæ tria alia opera fructuosa reducunt. Nā ea quæ respiciunt ipsum operantē, ad ieiunium, quæ deū, ad orationem, quæ proximū ad elemosynam referuntur.

Quinta. Transgressio cōstitutionis regularis citra transgressionem diuinæ legis nō est faciliter iudicanda mortalis, si non interueniat contemptus proprie dictus, scandalum proximi, magna transgrediendi libido, aut peruicax incorrigibilitas. Hæc ex præcedentibus satis claret. Neq; enim leuis res est mortalis præuaricatio, cui æterna pœna, tãquã merces propria & debita, quadrat. Cū & deus pronior sit ad miserandū quã ad cōdemnandum. Vnde mirū uidetur, quo ducantur nonnulli zelo aut spiritu, qui plus æquo liberales ad condemnandum sunt, crebrius mortale iudicantes quod mortale nō est, quasi præceps tale iudicium non milititer cōtra legem charitatis. Noli esse iustus multum, ait sapiens. Ecclesi. 7

Obijciat, in dubijs securior pars est tenē-

DE VERA LIBERTATE

da, Responsio. Admitto assumptū, sed quæ
ro abs te, in constitutione ambigua, morta
lis sit transgressio, an non. Quæ est securior
pars? an ea quæ declinat ad teueritatem, an
quæ ad pietatem? ut secundum primam iu
dicetur mortalis, secundū uero secundā so
lum uenialis, aut etiam nulla dei offensa se
cundū se, sed transgressio, sola temporali pœ
na plectenda. Si ad primam accesseris, quo
modo sententia tua charitati quadrabit fra
terne? qua plerunq; damnabit homo, & pœ
næ æternæ adiudicabitur in offenso deo.
Quo pacto proinde consonabit Euangelio,
quod pietatē prædicat? Et quis fructus exa
cuere legem quæ per occasionem operatur
iram? Ex qua per te cōsiderata nullus fit me
lior sine dei gratia. Cur acuitur gladius quo
iugulari potest anima? Cæterum crebrius
formatur conscientia ubi conscientia non
est, quæ postea in transgressione ædificat ad
gehennam. Præterea timorati ex hoc ampli
us redduntur pusillanimes & perplexi nec
qui hoc intuitu solo abstinent a transgressio
ne, meliores efficiuntur, quia sola formidine
æternæ pœnæ mouentur. Accendit deniq;
nonnunquā ardentius transgrediendi affe
ctus, eo quod nitimur in uetitū. Vnde Pau
Rom. 7 lus. Peccatum accepta occasione per man-

EVANGELICA.

mandatum seduxit me, & per illud occidit, & inuentū est mihi mandatum quod erat ad uitam, hoc esse ad mortem. Hi sunt fructus rigidæ illius iusticiæ. Securior itaq; uia est ad eam declinare partem, at quam deus declinat, hoc est ad mitiorem, in caussa ambigua. Deus etenim quærit & expetit bonam uoluntatem, persequitur prauam, iniquam, & impiam, tollerat nihilominus fragilem & infirmam.

His autem obuiare uidetur uulgatū dī- Gregori-
ctum, non usquequaq; refutandū. Bonarū us.
mentiū est etiam ibi culpam agnoscere, ubi
culpa non est. Responsio. Bonarū (inquit)
non discretarum, aut laudandarum, nonne
error est agnoscere culpam, ubi culpa nō est,
defectus quoq; discretionis iudicij est culpā
iudicare, ubi non est culpa, aut etiam nimitū
formidare. Trepidauerunt (inquit Psalmi-
sta) timore ubi non erat timor. Indiciū ta-
men mentis bonæ est, utpote bonæ uolun-
tatis, bene uiuendi & recte agendi, & hæc est
laudabilis, modo, debitis adornetur circū-
stantijs.

Psal. 52

ASSERTIO DECIMA DE libertate a superioritate.

Libertas ab omni superioritate non cō- XX. li-
petit statui naturæ lapsæ. Eget etenim homo bertas

E

DE VERA LIBERTATE

Ephe. 4

a sua innocētia primordiali destitutus, & p
consequens in intellectu obtenebratus, in af
fectu deprauatus & in omnibus uiribus de
ordinatus, eget inquā instructione, quo ad
uim cognitiuam, eget & regulatione, quo ad
alias uires, ad quę administranda necessaria
est authoritas, ne contemnatur aut repudie
tur instruētis & dirigētis operositas. Hoc
modo secundū legem naturę instituta est su
perioritas paternalis, quę filijs & proli do
ctrinam disciplinā & sustentationē submini
stret. Secundū legem politicam cōstituti sūt
potentatus, diuersis insigniti titulis. Secun
dū legem œconomicam, sunt patres famili
as, quibus domestica cōmissa est cura, secū
dum legem diuinam per spiritū sanctum cō
stituti sunt præsidentes. De quibus Paulus
ait loquens primū de Christo. Qui descen
dit ipse est & q̄ ascendit super omnes cœlos,
ut adimpleret oīa. Et ipse dedit quosdam
quidem Apostolos, quosdam autē Prophe
tas, alios uero Euangelistas, alios autem pa
stres & doctores ad consummationē san
ctorum in opus ministerij, in ēdificationem
corporis Christi, donec occurramus oēs in
unitatem fidei, & agnitionem filij dei in ui
rum perfectū, in mensuram ætatis plenitudi
nis Christi. Ex quibus uerbis claret, quod si

EVANGELICA.

ent est in ecclesia uarietas donorum spiritus sancti sic est & multiformitas ministeriorum, quæ uarietatem titulorum in ecclesiæ ministris adducit. Qui tituli ministrorum quanto humiliores, tanto magis Euangelio conformes. Porro titulorum impositio accidentalis est officio, cuius ministerium si bene & salubriter executioni demandat, non est nisi labor & dolor. Ad consummationem etenim sanctorum in ædificationem corporis Christi mystici, quod est ecclesia, est institutum. Hoc est, ad ædificationem & non ad destructionem. Libertas igitur ab omni superioritate pro nullo statu naturæ lapsæ est asserenda. 1. Cor. 10

Hæc de primo principali uidelicet, in quo libertas Christiana uersat. Quo ad secundum scilicet per quid in præsentem consummat, duæ sunt assertiones substituendæ, scilicet undecima & duodecima.

ASSERTIO XI. SEX DISSERIT

Primum, in quo uera euangelica & Christiana libertas consistit essentialiter. Secundum, per quid obtinetur. Tertium, quo mediante adipiscitur. Quartum, qua lege regulatur. Quintum, quid efficit. Sextum, quid secum compatitur.

Quo ad primum. Cum Euangelica perfectio sit summa uiaiori possibilis, consequitur eam

Primum

DE VERA LIBERTATE

principaliter in ea hominis consistere parte, quæ summū in homine locum tenet. Hæc est spiritus, quam Theologi partem hominis nuncupant superiorem, quā uirgo gloriosissima ab inferiori distinxit, anima uidelicet, dū in deuotissimo suo cantico ait, Magnificat anima mea dominum. Et exultauit spiritus meus in deo salutari meo. Paulus quoq; in tres partes hominem distinguens, Spiritum supremam esse ostendit, dum ait, Ipse autem deus pacis sanctificet uos per omnia, ut integer spiritus uester & anima & corpus sine quærela in aduentu domini nostri Iesu Christi seruetur. Sanctificationem a spiritu incipiens, per quem a spiritu diuino in animam & corpus deriuatur. Sicut ungentū in capite. Aaron quod descendit in barbam. In oram quoq; uestimenti, ut per barbam anima, quia spiritui cohæret, & per oram, corpus intelligas. Ex hoc inferitur cōsequenter, quod & libertas euangelicæ perfectioni euangelicæ quadrans in solo spiritu est originaliter peruestiganda.

1. Thes. 5

Psal. 132

Secundū

Quo ad secundū. Libertas hæc per spiritum sanctū obtinetur effectiue. Neq; enim sola priuatio est seruitutis, sed donū dei positiuū fundamentaliter. Nihilominus ingēs pro eius adeptione est impendenda sollicitu

EVANGELICA.

do. Preciosus equidem thesaurus est, qui naturaliter ab omnibus appetitur.

Obrinetur itaq; ex parte nostra signanter **Primum** per septem exercitia. Primum est, Studiosa peccatorum expurgatio, quæ cū præfata libertate ex diametro pugnant. Hoc fit per humilem defectuū recognitionem, & purā confessionem.

Secundū. Vigilans fomitis repressio, qui cōtinuum seditionis agit incitamentum contra spiritum. Qui & per Paulū lex membro **Rom. 7** rū nuncupat, cōtra legem mentis calcitrās.

Tertiū. Prouida carnis maceratio, de qua **Tertium** Paulus, Obsecro uos fratres per misericordiam dei, ut exhibeatis corpora uestra hostiam uiuentem sanctam deo placentem, rationale obsequium uestrum. **Rom. 12**

Quartū. Rigida cupiditatis mortificatio **Quartū** quæ potissime geritur in spiritu, charitatem oppugnans.

Quintū iugis diuinæ legis meditatio, de qua propheta, beatum describens uirū, ait. **Psal. 1.** In lege eius meditabitur die ac nocte. **Sextū**

Bona uoluntas eodem dicente. In lege do **Sextum** mini uoluntas eius, ne legis studium sine implendi uoluntate, uideatur ad salutem sufficere.

Septimum est, deuota & feruens oratio, **Septimū**

DE VERA LIBERTATE

- dictorū omniū impetratiua & cōsumatiua.
- Tertium** Quo ad tertiū. Obtinetur mediante charitate, quod quatuor persuadet motiuis.
- Primum** Primum est, quia ipsa est uirtus summa, quod Paulus testatur dum aliarum uirtutū ei adscribit opera dicēs. Charitas patiens est
- 1. Cor. 3** benigna est, omnia credit, omnia sperat &c.
- Secundū** Secundū. Ipsa diuidit inter filios regni & perditionis. Est etenim uestis nuptialis, qua qui caret foras eijcitur. Vnde filios dei constituit, quos libertas consequitur, dicente
- Mat. 22** saluatore, de tributi exactione. Ergo liberi
- Mat. 17** sunt filij.
- Tertium** Tertium, quia ipsa intime spiritui uniti diuino. Nam totaliter spiritum creatum transformatur in spiritū diuinum, a quo hæc profluit libertas, ad stipulante Paulo. Vbi spiritus domini, ibi libertas, quo spiritu quicūq;
- 2. Cor. 3.** aguntur, hi filij dei sunt. Et qui adhæret deo
- Rom. 8** unus spiritus est. Accedit Iohannis attestatio, Deus charitas est, & qui manet in charitate in deo manet, & deus in eo. Summa etenim ad deum agglutinatio inter eas quæ cōsistunt in actu secundo, est per charitatem. In
- 1. Cor. 6** timior equidem est unione, quæ est per cognitionem. Siquidē uis cognitiua, intus suis
- 1. Ioan. 4.** uis appescipiendo apprehendit obiectum. Appetitiua uero a seipsa egressa in ipsum intrat obiectum.

EVANGELICA.

Etum, intime se ei uniens, ut quo ad actum secundū, uerius sit anima ubi amat, quā ubi animat, dicente saluatore. Vbi est thesaurus tuus ibi erit & cor tuum. Mat. 6

Quartū motiuum sumitur ex cōtrario, sci licet cupiditate generaliter accepta, quæ est oīm malorū radix, ex diametro charitatem oppugnans, quæ summā adducit seruitutē. 1. Tim. 6 quia peccatū, qd cōsequenter generat mortē. Qui enim facit peccatū, seruus est peccati. Et ut Iacobus ait. Concupiscentia cū conceperit, parit peccatū. Peccatū uero cū consummatū fuerit, generat mortem. Igitur per oppositum charitas cupiditatis exterminatrix, ad summā prouehit libertatem. Ioan. 8
Iaco. 1

Quo ad quartū. Libertas Christiana, siue euāgelica, sic legibus charitatis regulat̄. Etenim eidē ex æquo quadrat. Ex quo inferitur. Primo, quod tanto uerior purior & perfectior est Christiana libertas, quanto magis est innixa charitati. Inferitur secundo, quod libertas a charitate dei & proximi discrepans, non est Euangelica aut Christiana libertas, sed terrena, animalis, aut diabolica. Talis est libertas, diuinæ legis scita postergans, aut proximū scandalizans, siue quouis quæsito colore, detrimentum inferens. Quartū
Qua lege
libertas
regulat̄.
Cōfecta-
rium pri-
mum.
Secundū

DE VERA LIBERTATE

Quintū Quo ad quintū. Libertas Christiana & Evangelica vera, regnū constituit cœleste & diuinū, ab omni seruitute extraria & incompatibili selectū, idem cum regno existens cœlico, differens solū secundū perfectū & imperfectū. Quod & in oratione petimus dominica. Adueniat regnū tuum. Cuius regni incolæ, sunt ciues sanctorū & domestici dei.

Ephe. 2
Rom. 5 In quorum cordibus charitas diffusa est per spiritum sanctū, qui datus est eis. Ad quod proinde ius præstat fides, quæ corpori Christi membrū innectit, uerū possessio & iuris executio charitati est reseruata, quæ perfectiori modo membra & adinuicem & ad caput innectit.

Sextum. Quo ad sextū. Libertas euangelica secū compatitur leges quaslibet, regnū suum nō infestantes. Vnde nullam legem iustam & saluti, accomodam undecūq; lata fuerit, explodit, modo iussis nō obuiet diuinis. Tantæ etenim potestatis est, ut omnia quæ per se peccatū non implicant, in suum uendicet usum, teste Paulo. Diligentibus deū omnia cooperant in bonum. Per se quidem sola lege regulatur charitatis, seruatum tum leuissima, tum dulcissima, quæ iugū domini suaue

Rom. 8 & onus eius leue efficit. Quia tamen ad hominem quoq; externum, & cuncta quæ in

Mat. 11

EVANGELICA.

utriusq; hominis usum obueniunt suū pro-
tendit imperiū, externis egebit adminiculis
& ad exteriorem hominem reformandū, &
ad temporalia erga proximū administrāda.

ASSERTIO DVODECIMA DE

gradibus libertatis Christianæ

& Euangelicæ.

Sicut Christiana perfectio & Euangelica
gradus habet perfectionales, sic & libertas,
pari equidem ambulante passu, quo ad id po-
tissimū, quod in libertate est positum. Nem-
pe libertas aliquid priuat, & aliquid ponit
uel includit, ut priuatio sit terminus a quo,
positio uero terminus ad quem.

Quo ad terminū a quo, libertas priuatio-
nem peccati implicat. Nam qui facit pecca-
tum, seruus est peccati. Hanc subsequit pri-
uatio a sequelis peccati, quæ sunt, uermis cō-
scientiæ, pœna temporalis & æterna & de-
pressio intelligentiæ & uoluntatis ad inferi-
ora. Hæ priuationes dant intelligere oppo-
sitas positiones, quæ sunt, Puritas & inno-
centia quo ad peccatū, tranquilla conscien-
tia, illustrata intelligentia, & affectio depura-
ta quo ad sequelas peccati. Hæ etenim ue-
ram Euangelicam comitantur libertatem,
quæ omnia, sicuti liquide constat, gradus
majoritatis & minoritatis habent innexos.

Termini-
nus a q̄
Ioan. 8

DE VERA LIBERTATE

Nā amplior restrictior est a peccato immunitas, serenior & minus serena conscientia. Intelligentia magis & minus a phantasmatibus terrenis depurata, ex consequenti magis & minus diuinarū illustrationū capax. Voluntas quoq; ardentiori & minus ardentis charitatis incēdio inflammata, ac per hoc his gradibus magis & minus ad superna & diuina libera, cum tamen libertas hæc ad diuina, sit ab Euangelio & Christianismo principaliter intenta, cui omnes aliæ adminiculantur libertates, & ad eam ordinantur. Et quia inter omnia diuina charismata charitas opulentiùs spiritum agit in diuina, principaliter liberatur libertatis quantitatis secundū quantitatem charitatis, ut ubi amplior & profusior fuerit charitas, opulentiùs sit & Christiana libertas.

Libertas euangelica principaliter liberatur secundum quantitatem charitatis

DECLARATA PER SVPRADICTA
Euangelicæ libertatis ueritate, superest succincto calamo perstringere errores circa eā occurrentes, ut luculentius ueritatis splendor eniteat, tenebris iuxta situatis, & hoc p̄ tertio principali. Infestat equidem libertatis claritas per errorū tenebras. Horum primus est.

EVANGELICA.

ERROR PRIMVS.

Primus itaq; error eorū est circa libertatem Christianam, quieam ad corporalia & temporalia referunt. Cū ad suum dominatū & propria exercitia nulla re temporaria egeat, quippe quæ in spiritu consistit & per se in spiritu agitur, tum ad deum per fidem, spem & charitatem, tum ad proximum per opera fraternæ dilectionis, quæ geruntur in corde. Cuiusmodi sunt, syncerus affectus, compassio, congratulatio, deuota pro proximo intercessio, quæ sicut primaria sunt, sic sunt & principalia. In his etenim exercitijs libertas ab omnibus corporalibus & temporarijs abstrahit. Verum in progressu ad exteriorem hominem, cū ille locis & temporibus alligatus sit, egebit locis, temporibus, alijsq; plerisq; rebus, sine quibus is qui foris est homo, opera sua debite & meritorie administrare nequit. Nec quidpiā respuit qd sibi in cōmodū & usum uēdicare potest. Huius erroris sunt, qui libertatis Euangelicæ p̄ textu, ceruices suas a iugo censuū reddituū, pedagogiorū, guidagiorum, talliarum &c. excutere conantur, ob hoc molientes excitare seditiones & tumultus cōtra temporales potestates. Cuiusmodi olim erat ludas Galilæus in diebus professiōis qui auertit popu

Act. 5

DE VERA LIBERTATE

Mat. 22

Iam post se, & ipse perijis, & omnes quotquot
conferunt ei disperli sunt. Asserebat etenim
non esse iudæis licitū dare censum Cæ-
sari, pro eo quod erant serui dei altissimi, &
per consequens, eorū iudicio, ab omni alia
potestate exempti. Vnde ad Christū capien-
dum in sermone pharisæi consilio inito, mi-
serunt ad eū discipulos suos cum Herodia-
nis hanc quæstionem mouentes. Licet cen-
sum dari Cæsari an non. Quam saluator bre-
ui dissoluit uerbo. Reddite (inquiens) quæ
sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt dei deo. Ex-
trarium ergo est libertati euangelicæ & re-
gno Christi per se, quicquid circa tempora-
lia geritur.

ERROR SECVNDVS.

1. Cor. 7

Gala. 5

Errant ex eadem radice, qui seruitutē cor-
poralem & ciuilem, iure gentiū introductā
conantur prætextu libertatis Christianæ &
euangelicæ explodere, cū tamen in nullo si-
bi præiudicet, dicente Apostolo. Seruus uo-
catus es, non sit tibi curæ, sed & si potes fieri
liber, magis utere, qui enim in domino uo-
catus est seruus, libertus domini est. Et alibi
Non est iudæus neq; Græcus, non est ser-
uus neq; liber, non est masculus neq; fœmi-
na. Omnes enim uos estis unū in Christo Ie-
su. Conditiones etenim hæ & similes sunt a

EVANGELICA.

Christianismo extrariæ. Vnde bona libertas & bona seruitus apud Deum, æqualitate appenduntur.

ERROR TERTIVS

Errant proinde qui Christianismū a potestate coercitiua liberū decernunt. Hoc quidē sustineri posset, si omnes Christiani perfecti essent, & solo diuino regerētur spiritu, Quod cum discrepet ab euangelio, dicente saluatore, Neesse est ut ueniant scandala. Et Salomon. Stultorū infinitus est numerus, consequens est necessariam esse potestatem in ecclesia a malo coercitiuam per cōnationes & pœnas. Non enim sine causa gladium portat (ait Apostolus) dei etenim minister est uindex in iram ei qui malum agit. Quamdiu itaq; regnū spiritus Christi non plene pacatum est, sed insolentia malorum & peruicacia molestatur, necessaria erit potestas & iurisdictio, quibus id reprimatur & ad iustitiæ normam deducatur, quod plene libertati & spiritus domino aduersat. Cuius modi sunt omnia quę ex regno pullulant cupiditatis. Hęc equidem duo regna perpetua gerunt bella, & ex diametro pugnant, teste Apostolo. Caro cōcupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem. Hęc autē inter se mutuo aduersantur, ut nō quacūq;

Mat. 18
Eccle. 1

Rom. 13

Gala. 5

DE VERA LIBERTATE

uolueritis eadem faciatis, quorū unius uirtus, alterius defectio est. Quæ luctatam diu durat, quo ad unū ipsorum plena potest uictoria, & libero triumphet dominatu. Spiritus itaq; ut carni præualeat stipendio cōducit leges quaslibet ad certamē accōmodas. Conducit & potestatem, secundū leges præscriptas, a malo coerciuam.

ERROR QVARTVS

Errant præterea qui potestatis tyrannicę iugū quouis modo possibili excutere moluntur, opinantes tyranni occisionē quomodolibet procurare ueneno uel gladio, licitā esse, bonū cōmune pro causa prætexentes. Hic error olim multo examine discussus & damnatus est. Nam a lege discrepat diuina, Nō occides. Ab hoc non longe absunt qui papatū & episcopatus tanquā potestates iniuste usurpatas & tyrannicas exterminandas censent. Quarū abusum Petrus ferendū iudicat, dū ait, obediendū dominis, nō tantum bonis, sed etiam discolis, modo ad peccatum non impellant. Neq; enim probatū est, nec efficaciter probari potest ipsas potestates in seipsis consideratas, iniustas esse & non ferendas, quicquā sit de usu siue abusu potestatis qui reformari debet, nō quidem a quouis subdito, sed a potestate superiori

Exo. 20

1. Pet. 2

EVANGELICA.

ordinaria. Nam demones propellendi quidem sunt, sed non per alios demones, uerum per spiritum dei sanctum, ut sic adueniat regnum dei, in quo ordinata sunt omnia, nec quisquam usurpat in opere, quod non a deo accept in munere.

ERROR QUINTVS.

Errant qui libero arbitrio tantum libertatis & potestatis tribuunt, ut sine speciali gratia dei omne peccatum mortale uitare possit, contra id quod saluator ait. Sine me nihil potestis facere. Et beatus Paulus. Fiduciam talem habemus per Christum ad deum, non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis, tanquam ex nobis, sed sufficientia nostra ex deo est. Pari etenim passu ambulant, uitarem malum, & facere bonum, secundum proportionatam quadraturam ad mortale & uitales actus referendo, morte uel uita dignos. De hoc uberius Theologi tractant, contra pelagianum disceptantes errorem.

Ioan. 5
2. Cor. 3

ERROR SEXTVS

Errant ediuerso qui liberum arbitrium cogi posse putant. Circa quod uerbum horum cogi, trahi, impelli, & necessitari, pondera uirtutem. Cogi equidem in materia presentis, qua de potentijs & earum agitur actibus, ex uirtute uerbi importat tam uehementem

Cogi
quid sit

DE VERA LIBERTATE

externæ causæ impulsus, ut uirtus naturalis intrinseca reluctari queat minime, sed eã in propriũ exire actum necesse sit. Hoc uerbi intellectu, dicimus a nulla uirtute cogi posse liberũ arbitrium, quo ad naturalem & proprium suum actũ eliciendum. De natura etenim liberi arbitrii est, ut & uocabulũ prænotat, ut libere & non coacte in suum exeat actum. Ad proprium itaq; actũ qui electiuus est, a nulla cogi potest uirtute. Potest quidẽ uirtus diuina ei uolendi imprimere actum, nolendiq; sicut in damnatis erit nolitio perpetue pœnæ, sed hic electiuus non erit. Porro trahi, uiolentiam quidem sonat, sed eam & talem cui intrinsecus adminiculatur naturæ motus, iuxta illud. Trahit sua quencq; uoluptas. Vnde nõ absoluta, sed cõditionata est hæc uiolentia. Non dissimili modo liberum impelli dicitur arbitriũ, hoc excepto, quod tractus ab intrinseco, impulsus ab extrinseco motiuo est. Cæterũ in liberi arbitrii necessitatione, uiolentia quædam simul & libertas concurrunt, Hæc equidem solũ modo respectu beatitudinis est, quam cognitã omnes necessario appetunt, & nihilominus ex libertate & electione appreciantur. Oēs siquidem uolumus esse beati, nec quisquam miseriam eligit in se consideratam.

Trahi
qd sit.

Impelli.

Necessi-
tari

EVANGELICA.

ERROR SEPTIMVS

Errant qui legem Mosaicam, quo ad propria illius legis, in lege noua obligatoriam asserunt, contra concilij Hierosolomitani decretū in actis Apostolicis contentū, huius tenoris. Visum est spir tui sancto, & nobis nihil ultra imponere uobis oneris, quā hæc necessaria, ut abstineatis uos ab imolatis simulacrorū & suffocato, & sanguine, & fornicatione. Dicitur est, quo ad propria illius legis cuiusmodi sunt iudicialia, & cærimonialia præcepta. Nam moralia sunt de lege naturæ & diuina. Ad hunc accedunt errorem, qui cærimonijs in noua lege, bene quidem discrete & deuote institutis, plus tamen debito, & æquo tenacius inhærent, malentes charitatis & uere pietatis iacturam, quam hæc uel ad horam labefactari, hi in uerū incidunt euangelicum, dicente domino. **Act. 15**
Vt uobis scribæ & pharisæi, hipocritæ qui decimatis mentam & anetum & ciminum, & reliquistis quæ grauiora sunt legis, iudiciū, misericordiam & fidem. Et ne putetur minores obseruatiunculas saluator postergare, adiecit, hæc, scilicet maiora oportuit facere, & illa, uidelicet minora, nō obmittere. **Mat. 23**
Vnde zelus præditus debet esse scientia & discretionem, ut quodq; pro suo libretur cō-

DE VERA LIBERTATE

modo & profectu ad ædificationem & non ad destructionem.

ERROR OCTAVVS

Errant asserentes q̄d homo in uita p̄senti tantū & talē perfectōis gradū potest acquirere, q̄d reddet̄ penitus inpeccabilis & amplius in gratia p̄ficere nō ualebit. Hanc perfectionē uocant spiritū libertatis. Hic error olim Beguardis & Beguinis impositus est, ut in Cle. de H̄er. C. ad nostrū cōtinet̄. Qui a dictis beati Pauli discrepat asserentis in carne nostra legē cōsistere membrorū, quā theologi fomitē nuncupant, repugnantem legi mentis & captiuitantē ipsū spiritū i lege peccati. Ad hoc est testimoniū Ioannis. Si dixerimus quia peccatū non habemus nos ipsos seducimus, & ueritas in nobis nō est. Vnde oramus oēs, Peccatores te rogamus audi nos. Omnes etenim & lex membrorū in carne ad malū stimulans nunq̄ extinguit̄ (quāuis in nōnullis plurimū sopiat̄) nisi ex singularissima gratia, qualis creditur uirgini gloriosissimæ data. Libertas itaq; a fomite & ex consequenti a peccato saltē ueniali, de cōmuni lege nulli tribuit̄. Iesus æus equidē hic in terra promissionis a deo dimittit̄, ut discat̄ Israel semper timere deū, & exercitiū praeliandi iugī continuet̄ usu, ne igna uera torpeat.

Rom. 7

1. Ioan. 1

Iob. 7

EVANGELICA.

Nam militia est uita hominis super terram.

ERROR NONVS

Errant qui conscientias suas, suis quietare nituntur conatibus, quibuslibet hoc fatagant exercitijs, ibi gradum figendo, & non in Christum proficiscendo. Solus etenim spiritus Christi, captiuam membri Christi conscientiam, libertate donat. Primū quidem ab **Heb. 9** operibus mortuis perpetratis, per sanguinem Christi ad seruiendum deo uiuenti. Dehinc & pusillanimitate spiritus & tempestate, dum oem suam spem & fiduciam principaliter in **Psal. 54** Christum & eius merita trañcit, in sua opera cōfidens minime, sciens opera sua plurimis defectibus & imperfectionibus esse respersa, omnesque suas iustitias esse, sicut pannum **Esa. 64** menstruatæ. Ob quod ea coram deo patre non præsentat, nisi in meritis Christi, in quibus sperat ea acceptanda, cuius ipse membrum est. Quo fit ut hæc ipsa sua opera non eum in desperationem mergunt, quin in Christo capite respiret in libertatem filiorum dei. Ceterum supposita pro fundamento hac in Christum fiducia, prætermittenda non sunt quæ serenationem promouent conscientie, **2. Pet. 1** utpote confessio, bona opera, quibus certior redditur uocatio, Sacræ scripturæ lectio, seruens oratio, in lege domini iugis meditatio &c.

DE VERA LIBERTATE ERROR DECIMVS.

1. Tim. 1

Errant qui libertatem a legis diuinæ obligatione Christiano quantūlibet etiam iusto & perfecto prædicant, adducētes dictū Pauli uerū, sed non uere per eos ad hunc sensum interpretatum. Per legem cognitio peccati, quasi lex nulla alteri ului subleruiat nisi cognitioni peccati. Aduerit & illud eiusdem. Iusto non est lex posita, sed quid secutus cōiungit. Sequitur. Sed iniustis & non subditis, impijs & peccatoribus sceleratis &c. Ex quibus uerbis colligit, quod de lege pœnali & coerciua loquit, qua egent iustitiæ præuaricatores & cōtemptores. Iusto quoq; nō est lex euulgata de necessitate. Per spiritum equidem sanctū in eorum habitantem cordibus, ad oē opus iustitiæ ultronei sunt, iuxta illud Iohannis, non habetis necesse ut alius doceat uos, sed sicut unctio eius docet uos de omnibus.

Ioan. 2

ERROR VNDECIMVS

Esa. 28

Errant qui regnum spiritus sancti a regni aduersarijs infestatum, ab omni lege humana liberū asserunt, cum leges sint quædam ipsius monitiones & præsidia, in quibus & sub quibus securiores eius consistunt munitipes, eo potissimū quod eam solā premunt partem, quæ sœdus percussit cū morte, re-

EVANGELICA.

gni insidiatrice, & cū inferno fecit pactum. Quā parte incola regni nō iustus, sed peccator est. Si ergo peccator est, legem ferat coherciūam necesse est. Si renuere satagit, desinat esse peccator. Porro iustus ea parte quā iustus est, supra legem coherciūam est, legē tamen directiuā & diuini beneplaciti indicatiuā non repudiat. Nam sibi oneri non est, sed honori.

ERROR DVODECIMVS

Errant qui asserunt leges humanas in cōscientiā nullo pacto nec per se nec per accidens esse obligatorias, contra id quod ait Apostolus loquēs de temporali potestate. **Rom. 13**
Dei minister est uindex in iram ei qui malū agit. Ideoq; necessitate subditi estote. Nō solum propter iram, sed etiam propter conscientiam, non quidem obligatoriæ sub pœnæ æternæ sunt, pro quanto humanæ sunt, quā tūuis legi diuinæ sint consonæ, si nō ex lege diuina obligatoria manant necessaria cōsequentiā, ut est abunde ostensum supra. Veruntamen propter circūstantias in superioribus signatas, raro agitur contra eas sine omni offensa, unde haberi debent in reuerentia, tum quia a ministris dei & eius locū tenentibus facta, tum quia persuadent bona, & a malis auocant, si saltem iustæ sunt, & sa-

DE VERA LIBERTATE

luti accommodæ atq; circumstantiis debitis ad ornata, qd præsupponit in hac materia.

ERROR DECIMVSTERTIVS.

Errant qui regnū spiritus Christi & libertatē Christianā leges humanas libere assumptas euacuare aut expungere affirmāt, Cuiusmodi sunt leges uotorū temporalium siue perpetuorū. Hic error supra & in alijs meis scriptis opulentissime est explosus.

ERROR DECIMVSQVARTVS

Errant qui hominē Christianum ab omni superioritate liberū decernunt, pro ratione adducētes quia membrū Christi est, qui est caput totius ecclesiæ. Non ergo aliud caput agnoscere debet in terris, ne monstruosus fiat, duobus apparens capitibus. Aduerunt & illud saluatoris. Oēs uos fratres estis, & patrē nolite uocare uobis super terrā, unus est enim pater uester qui in cœlis est. Nec uocemini magistri, quia magister uester unus est Christus. Si inter Christianos nullus uocari debet pater aut magister, quæ superioritatē important, primū quidem generationis, secundum educationis & instructionis, a fortiori nec alijs sit perioritatum tituli inter Christianos & a Christianis debent recognosci, ut sic omnis superioritas in Christū traducat. Verum ratio nō cogit, nam caput

Ephe. 1

Colo. 1

Mat. 23

EVANGELICA.

substitutum sub capite Christo, nō ponit in numerum, ut sint duo capita sed unū solum, quia unū officiū exercent regendī, uidelicet corpus & influendī. Christus quidē principaliter & auctoritatiue, superior uero ministerialiter & executiue. Sicq; Christo principali capiti nil dignitatis uel potestatis decerpitur, ꝑ alicuius ministerialis capitis substitutionem. Non ergo duo capita sunt, Christus & suus minister constitutus aliorū superior, in ueritate, in uirtute, in influentia & actione. Totū etenim in Christū transfundit, quicquā potestatis, quicquā bonitatis aut utilitatis ibi est & reperit. Ad eundē sensum uerba Christi sunt referenda.

Præterea solerter expendendo textū circa antecedentia & cōsequentia uerba, plane colligit ex litera, quod præfatis uerbis, titulorum ambitionē rescindit nō rem & officiū. Carpit etenim scribas & pharisæos de ambitione, quod amabant uocari ab hominibus Rabbi, subdens. Vos autē nolite uocari Rabbi. Non ait. Nolite esse Rabbi uel magistri, sed uocari, quod ad honoris ambitionē refertur. Deniq; subdit. Qui maior est uestrum erit minister uester. Quo uerbo dat intelligere inter membra sua inæqualitatē, scilicet maioritatis & minoritatis, cuiusmodi

DE VERA LIBERTATE

est in superiori & inferiori. Cōcludit quoque hūc passum inductione ad humilitatem, dū ait. Qui se exaltat humiliabit, & qui se humiliat exaltabitur, ut sic totus passus ad humilitatem affectus, non ad superioritatis officium, inter mortales, necessariū, referat. Hoc idem in alio loco dat intelligere, dū discipulorū contentionem de maioritate reprimit dicens. Reges gentiū dominant eorū, & qui potestatem habent super eos benefici uocantur. Vos autē non sic. Sed qui maior est in uobis, fiat sicut minor, & qui præcessor est, sicut ministrator. En maiorem & præcessorē futurum inter discipulos denunciat, quæ nomina ad internam sanctitatem nobis incognitam referri non possunt. Referuntur ergo ad externam preminentiam, quæ est per superioritatem, de qua habita fuit disceptatio & circa quā saluator salubrem dabat instructionem. Cæterū nisi sint superioritates & inferioritates in ecclesia, non erit ordo externus in ea, qui tamē non modo ornatū sed & cōmoditatis plurimū subministrat. Nā ornatus internus charismatū & donorū spiritus sancti, de quo propheta de ecclesia loquens, ait. Omnis gloria eius filiæ regis abintus, soli deo cognitus est. Proinde subdit. Altitit regina a dextris tuis in uestitu de au-

Luc. 22

Psal. 44

rato, circūdata uarietate. Quo uerbo exter-
nū notat decorem in amictus exterioris ua-
rietate statuū & officiorum. Optanda pro-
fecto & uehementius exoptanda esset tanta
in ecclesia perfectio, & in omnibus eius mē-
bris, ut nulla inter fideles necessaria esset præ Ioan. 6
latio, sed omnes essent docti a deo, oēs per-
fecti, omnes sancti. Verū impossibile est ut
optatius hic, in indicatiuū transferat. Ob
id Apostoli superioritates ordinauerunt in
ecclesia, quibus & salubres regendi tradide-
runt regulas, quemadmodū & subditis ob-
temperandi, ut in eorū claret epistolis. Ipse
deniq; Paulus perfectus euangelij obserua-
tor doctorem se nuncupat ad Timotheum 1. Tim. 2
scribens dum ait. Testimoniū Christi tem-
poribus suis cōformatū est, in quo positus
sum ego prædicator & Apostolus, ueritatē
dico, non mentior, doctor gentium in fide
& ueritate.

ERROR DECIMVSQVINTVS

Errant qui asserunt ecclesiam non habere
authoritatem cōdendi salubria instituta, di-
uinū cultum, a dei gloriam promouentia, cō-
munionem, pacem, & fidelium cōcordiam
procurantia, ad charitatē dei & proximi fo-
uendā & exaugendam excitantia, & uniuersaliter
quomodolibet ad bonum ecclesiæ &

DE VERA LIBERTATE

fidelium prouidendum, conseruandū, & cō
fouendum ordinata. Vnde dicunt liberta-
tem Christianam tantam a legibus conferre
immunitatem, quod nullus homo, sit Pa-
pa, sit episcopus, sit concilium, sit quiuis ali-
us, potest constituere homini Christiano le-
gem aliquam canonicam, nisi liber eius ac-
cesserit consensus. Hæc assertio fundatur su-
per falso fundamento, uidelicet, quod liber-
tas Christiana hoc includat, & quasi pro ne-
cessaria habeat sequela. Cuius contrariū ha-
bunde iu superioribus est ostensum.

ERROR DECIMVSSEXTVS

Errant quoq; ex eodē fundamento, affir-
mantes quod & in temporalibus uel ciuili-
bus temporalē politiam cōcernētibus, prin-
cipes, & potestates temporales auctoritatē
non habent constituendi leges, quantūuis
iustas, honestas, possibiles secundū naturā,
& secundū consuetudinem patrię, loco tem-
poriq; cōuenientes, claras, necessarias, & uti-
les, sine accessu consensus subditorū, quasi li-
bertas Christiana, Christiano q; spiritualis
esse debet, & sancte ac iuste uiuere concedat
ut sine disciplinæ freno agat quodlibet in
detrimentum sui, in iniuriā proximi, in cō-
tumeliam dei.

Dies forte, habet Christianus legem diui-

EVANGELICA.

nam sibi sufficientem ad salutem, ut nullis alijs egeat legibus.

Responsio. Lex diuina necessaria ad salutem tradit per generales quasdam regulas.

Vt diliges proximum sicut teipsum. Et oia quæ Mat. 22

uultis ut faciant uobis hoies, & uos facite illis. Et declina a malo & fac bonum. Et similes, Matt.

quas non quiuis scit aut potest ad singulos Psal.

particulares applicare casus, & in singulis discernere quid iustum, quid iniustum. Vnde le-

ges humanæ sunt particulares applicatiões & in particularibus casibus, explicationes le-

gis naturalis & diuinæ, ad quas etiã obser-

uandas ordinant, ut sic habeant leges natu-

ralẽ & diuinam pro principio, ex quibus manant, & pro fine in quas ordinantur.

ERROR DECIMVSSEPTIMVS

Ex dictis claret error asserentiũ hominem Christianum non esse subiectũ legibus hu-

manis, nisi his solis, quæ ipso sciente & approbante sunt institutæ, aut in quarũ obser-

uantiam liberũ præstitit consensum. Sunt etenim correlatiua, potestas legẽ cõstituendi

in prælato uel principe, & necessitas obtemperandi in subdito, ut supra est deductũ.

ERROR DECIMVSOCTAVVS

Ex eisdem motiuis errant, affirmantes, nõ esse pro legũ humanarũ transgressione sub-

DE VERA LIBERTATE

ditos puniendos secus factum sit tyrannicū
Dato uno inconuenienti sequuntur plura.
Quia ex uno falso principio plurimæ inferunt conclusiones reprobæ. De punitione æterna habunde superius disserui. Verū temporalis, cū illa non modo sit præteriti delicti & satisfactoria, sed & pro futuro remediatiua, duo forcietur nomina propter duos quos operat effectus, ut non pura pœna, quin uerius medicina iudicetur. Magis etenim futurū quam præteritū respicit, habendo respectum, tū ad commodū transgredientis priuatū, tum ad bonū publicum, cuius interest, ut excessus non prætereant impunes. Vbi ergo legis iustæ transgressio, ibi & punitio locū habet & esse debet. Nam culpa per pœnam regulatur.

ERROR DECIMVSNONVS

Errant asserentes libertatem Euangelicā habere solam fidem pro re necessaria ad salutem & iustitiam, quia (eorū sententia) sola fide obtinentur, salus & iustitia. Hi assertores solam iusticiam primordiale, quæ in iustificatione confert, & in adultis per fidem & contritionem obtinet, necessariam ducunt & sufficientem ad salutem, quasi nō sit cū illa iustitia, alia necessaria, uidelicet charitatis & sanctæ, iustæ & piæ conuersationis. Vn-

EVANGELICA.

de quanquam uera sit assertio de salute & iustitia primordialis, quæ in iustificatione conferunt, concurrente contritione in adultis. Quia tamen uniuersalis est assertio, quæ perfectam quoq; salutem & omnem præsentis temporis complectitur iustitiam, quam non fides sed charitas præstat, erronea est. Iustitia equidem fidei, adultis, sine iustitia charitatis quæ operibus consummat, non sufficit, ab operibus nempe iustus denominatur iustus, teste propheta, qui iustum ex operibus describit, dum ait. Vir si fecerit iudiciũ & iustitiam, in montibus non comederit, & oculos suos non leuauerit ad idola domus Israel, & uxorem proximi sui non uiolauerit, & ad mulierem menstruatam non accesserit, & hominem non contristauerit, pignus debitori reddiderit, per uim nihil rapuerit, panem suum esurienti dederit, & nudum operuerit uestimento, ad usuram non comodauerit, & amplius non acceperit. Ab iniquitate auerterit manum suam, & iudiciũ uerum inter uirum & uirum fecerit, & in præceptis meis ambulauerit, & iudicia mea custodierit ut faciat ueritatem. Hic iustus est, uita uiuet ait dominus deus. Hæc ibi. Vides ex his quid ad iustitiam requiratur, an hæc omnia sola fide complentur? Non repudiandum itaq; uerũ uerbũ

Charitas
præstat
& cõple-
ctit oẽm
iusticiã

Ezech. 18

Iustus ab
operi-
bus de-
nominat

DE VERA LIBERTATE

Opera iu-
sta iustū
faciunt.

est, quod opera iusta iustum faciunt, non modo ostensiuē, uerū etiam denominatiuē, eo modo quo ex actu, potentia, & ex accidente denominat̄ subiectū, sicuti paries per dealbationem fit albus, qui si albedinem in se contineret uirtualiter, & in seipso producere posset in actu, uere diceret̄ quod paries per dealbationem seipsum album fecit. Sic iustificatus per gratiam & fidem iustus factus, & hoc ipso charitate una cū fide dotatus, iustitiam charitatis & operū in uirtute possidet, oībus operibus sanctis prægnans & foecundus, quæ pro loco & tempore tenetur in lucem educere, ut sic ex iusto in uirtute, fiat iustus in actu & opere, a quo & iustus denominabit̄. Ex quo claret adultū non sola fide beatificandum, & per consequens libertatem euangelicam non solam habere fidem pro re necessaria ad iustitiam & salutē.

ERROR VICESIMVS.

Ex eadem radice errant asserentes libertatem euangelicam expugnare omnia opera, omnes ritus, omnia instituta, quæ non sunt a deo præcepta. Et quicquid generaliter in externis seruari potest cærimonijs, ut enim supra est cōmonstratū. Regnū spiritus Christi nihil impugnat, nihil refutat, nisi qđ suo aduersatur dominatui. Accepit aut̄ quic-

Regnum
spiritus
nihil re-
futur.

EVANGELICA.

quam quouis pacto sibi adminiculat. Perspi-
cum aut est, quod opera bona non modo
non impugnant Christi regnum, uerū quo-
q; in administratione regni sunt necessaria.
Cæterū opera bona, bonos non respuunt ri-
tus, bona instituta, cærimonias bonas. Ut
quid ergo illa expugnat, quæ munimen &
regno & ueræ libertati præstant, eamq; fo-
uent, recte & discrete in usum uendicata; mo-
do in eis nō ponatur principaliter salutis fi-
ducia.

Hæc de libertate Euangelica impræ-
sentiarum sufficiant.

Soli Deo honor & gloria.
Victrix triumphet ueritas.

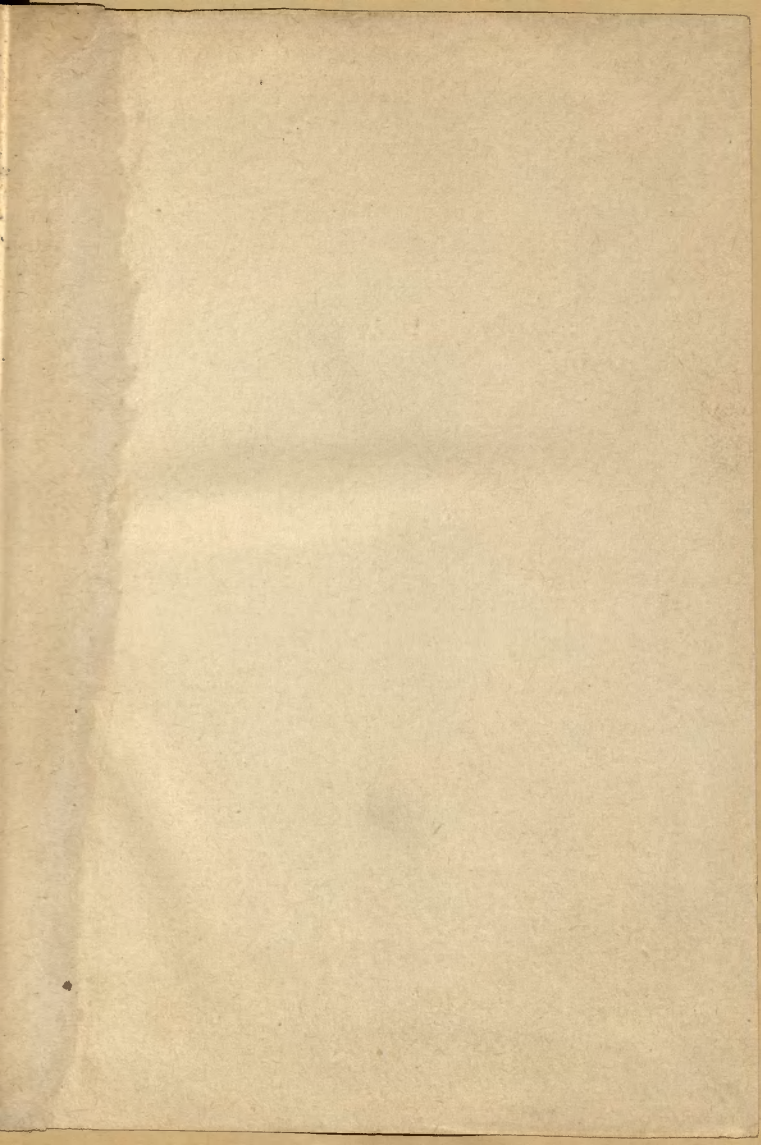
Excusum Tubingæ per Hulderichum
Morhart. Anno.
M.D.XXVII.

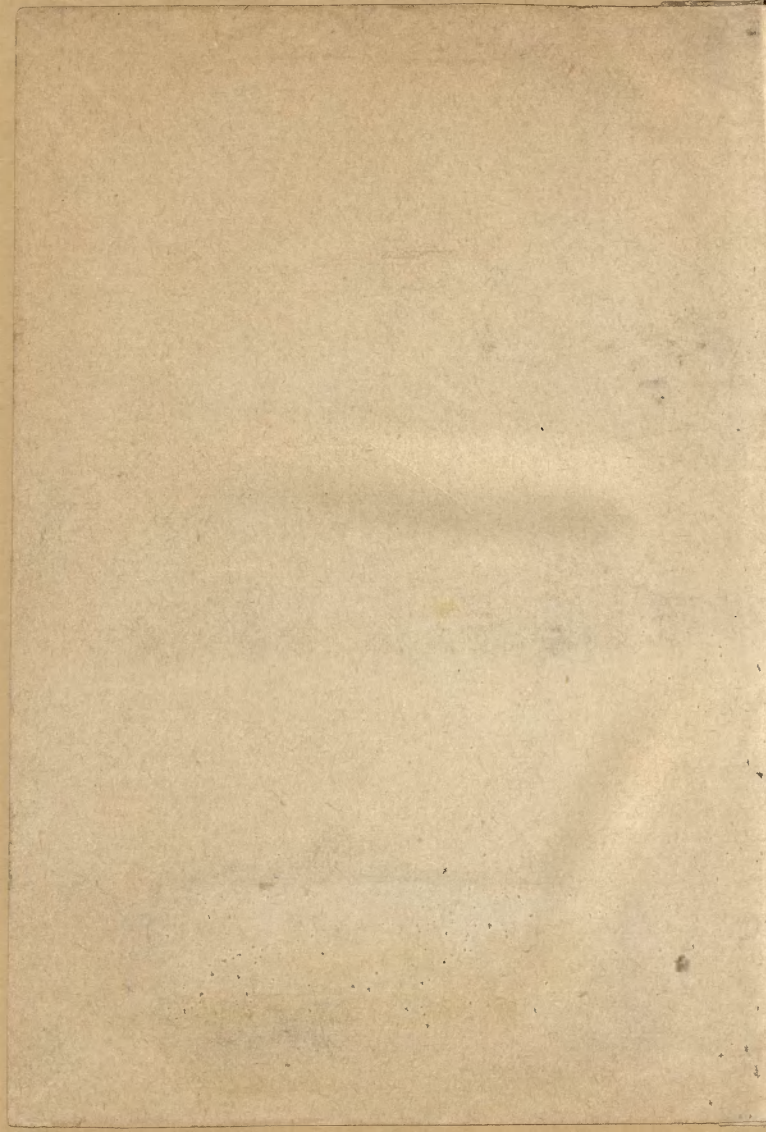
vocabola prima secon
quarta tertia quatuor
chortus se ogyot
ortus

us. of

T O B I A S

T

Dissidet me sta
A helimski & schachac
Anno Domini 1552

^{U. W. S.}
Jobias wtodawczk d 21

Ego sum posesor Jobias wtoda
wczk bonus cancionas istius meus

Inromini sicabilitatibus equi est
nomen nostre ac datus

B 701

Emapata in

2515

1920

Bot.